

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

N:r 4
April
1949.
Pris 65 öre

STOCKHOLM
med omgivningar

Medlemskap i statsunderstödd

SJUKKASSA

är en ekonomisk tillgång, som Ni ej kan undvara. Skydda Eder själv och Edra barn genom inträde i ortens erkända sjukassa

STOCKHOLMS LÄNS
ERKÄNDA CENTRALSJUKKASSA

Sveavägen 61 — Stockholm
Tel. 23 09 85

JU TELUMP

Säckar och juteväv köpes. Fördämningsmattor, cisterner, sand- och torkgaltar säljas. Koksgrutor, Järnbalkar och Plåt.

A. JÖNSSON & C:o
Timmermansgat. 47 - Stockholm
Tel. 43 03 59, 43 63 83

TUMBA BRYGGERI

Telefon Tumba (753) 300 28, 300 27

Rekommenderar sina välkända tillverkningar av:

Skattefria maltdrycker, Vichyvatten samt Läskedrycker

A.-B. MATTOR & GARDINER
STOCKHOLM

Folkungagatan 59 Telefon 41 37 60
Sängar, Sängkläder, Korkmattor, Mjuka Mattor, Gardiner, Barnvagnar, Ottomaner.

Vid behov av: Papperspåsar, Omslagspapper och Bindgarn m. m., vänd Eder med förtroende till

A.-B. CARL O. PALMGREN
— PÅSFABRIK & TRYCKERI —
Luntmakaregat. 79 - STOCKHOLM
Tel. 30 40 50 - 30 08 04 - 30 88 50

BETALD ANNONSPLOTS

BODEN

INGV. FORSBERG
SMIDES- & MEK. VERKSTAD
Strandplan 5 Tel. 1072
— REKOMMENDERAS —

BODEN

N. F. HEDVALL & Co.

BODEN — Tel. 22 12

Specialtillverkning:

Skidkängor och Norrlandspjäxor, filtskidkängan "General".

I 19:ns DAMFRISERING

(Inneh. Inga-Mari Hemling)

Rekommenderas

Tel. 1769 BODEN Tel. 1769

Britta Nilssons

FINBAGERI & CAFÉ

Kungsgatan 10, BODEN. Telefon 2598
Rymliga och trevliga lokaler

Beställn. emottagas
Begravningar arrangeras

Kommanditbolaget BETONG

SANDER & C:o, Hednoret

Telefon Boden 650 16

BORAS OCH SÖDRA
ÄLVSBERGS LÄN

Vid elektriska installationer
ring 122 47, 132 47

ELEKTROFIRMAN MAGNET

Kontor: LILLA BROGATAN 38
Affär: LILLA BROGATAN 30

AB BREDIN & C:O — KINNA

Värme- och Sanitära anläggningar
utföras fackmässigt under garanti
— Telefon 323 —

Aktiebolaget

Marks Jacquardväveri

Tel. 600 08 Björketorp Tel. 600 08

Tillverkar:

Möbelytter, Duchatelltäcken, Gardiner och Draperivaror i såväl bomull som konstsilke

BORAS OCH SÖDRA
ÄLVSBERGS LÄN

Aktiebolaget
Ludvig Anderson

KASTHALLS MATTFABRIK
KINNA

Kinna Wäveri

Bröderna Nilsson

Hjelms Bil AB.

BETALD ANNONSPLOTS

ESKILSTUNA

SE PÅ SLANTEN
OCH KVALITÉN —

köp i

konsum
ESKILSTUNA

P. LINDAHLS BOKHANDEL

Kungsgatan 10 Tel. 310 40
ESKILSTUNA

Stor sortering i allt vad till branschen hörer.

EN PÄLS

från våra ateljéer kännetecknas av en säker, förfinad stil och omsorgsfullaste utförande. Pälsvaror i detalj och engros, kvalitetsvaror till låga

Tracht's

PÄLSATELJÉ priser.
Nyforsgatan 3 D - Tel. 360 69 - Eskilstuna

BETALD ANNONSPLOTS

Kontrollmärke,
lagligen skyddat

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

Kocksgatan 15, Stockholm

Tel. 41 39 99 o. 44 40 40 (Växel) Postgiro 95 00 11

Prenumerationspris: Helår 7:—, halvår 4:—

APRIL 1949

Utkommer en
gång i månaden
12:e årgången

Ansvarig utgivare:
EINAR HILLER

Ägare:
DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND

Redaktör:
SIXTEN HAMMARBERG

Arbetsvård i kritisk analys

Att avslutningen av den statliga utredningen om de partiellt arbetsföra, och härvid framlagda förslag till genomgripande åtgärder för att tillförsäkra dessa människovärdig existens, utgör en märklig milstolpe i svensk socialvård torde alla vara tämligen ense om. Däremot kan man ha olika uppfattning om de framlagda förslagens värde. Man söker bl. a. finna luckor i den statistik och bevisföring, som byggts upp av de sakkunniga. Dessamma gäller nog alla utredningar, och meningen med remissförfarandet är väl närmast, att denna skärseled skall rena förslagen från slagg och ev. felaktigheter, innan lagstiftarna företager den slutgiltiga granskningen. Nu är det alltså Kommittén för partiellt arbetsföra, som skärskådas från alla möjliga och omöjliga synvinklar. Detta kan ju också ha sin tjusning därför att sakkunskapen är väl ingalunda monopoliserad hos dem som officiellt fått utredningsuppdraget. Alla Kungl. kommittéer har nog haft mer eller mindre kännning av detta. Att Kommittén för partiellt arbetsföra, som säkerligen fått ett av de allra svåraste utredningsuppdrag man gärna kan tänka sig, skulle få vara ensamman om sakkunskapen på sitt område är därför väl mycket bevärt.

För att hålla oss till rubriken och övergå till den kritiska analysen skola vi här uppehålla oss något vid en del mycket intressanta synpunkter, som framförts av socialläkaren i Norrköping, Pierce Butler. Det är inte möjligt att här ingå i detalj på dessa spörsmål, men vi skola något uppehålla oss vid huvudpunkterna. Först och främst kan sägas, att den kritik, som doktor Butler framför, går fram på två huvudlinjer. Först och främst av något kritiska analys av de förslag som framförts av Kommittén för partiellt arbetsföra och sedan en del kritiska anmärkningar om de anordningar för arbetsvård m. m. som kommit till stånd i Arbetsmarknadsstyrelsens regi. I den mån Kommittén och Arbetsmarknadsstyrelsen samarbetat drabbar kritiken båda dessa

institutioner. Den s. k. intensivundersökningen, som kom till stånd i samverkan av de två instanserna, för att ge en uppfattning om dels antalet partiellt arbetsföra i behov av olika åtgärder, dels för att få en någorlunda hållbar grundval för förslag, som nu framlagts av kommittén, står främst i skottgluggen. Doktor Butler framhåller, att de siffror, som redovisas i intensivundersökningen, icke synes tillförlitliga, primärmaterialet är otillräckligt redovisat och den rent medicinska behandlingen av hela utredningsmaterialet synes förete påtagliga brister o. s. v.

I fortsättningen deklareraras också, att den medicinska sakkunskapen i viss mån förbisettes i kommittéförslaget i vad det gäller organisations- och arbetsformer för arbetssträningsinstitut och andra anordningar för partiellt arbetsföra. Detta kan få mycket vittgående konsekvenser. Doktor Butler belyser bl. a. i ett praktiskt exempel, vad det kan betyda, om inte kontakten med den medicinska sakkunskapen är tillräckligt intim och kontinuerlig vid arbetsplanering och arbetsplacering. Här om framhåller doktor B. i korthet: Det rörde sig om en hjärtfelpatient, som av ekonomiska skäl måste ha inkomstbringande sysselsättning så snart som möjligt. Patienten överlämnades med utförliga instruktioner rörande fallets art till arbetsberedningsassistenten. Vid förfrågan från doktor B. framhöll assistenten, att alla åtgärder vidtagits för en betryggande arbetsplacering. Efter egen undersökning av doktor B. visade det sig emellertid, att patienten (arbetaren) var sysselsatt med ett visserligen till synes i enskilda arbetstempon lämpligt arbete, men summan av arbetsprestationen per dag och arbetstakten hade varit tillräckligt för att inom en vecka framkalla en katastrofal situation för den anställda. Mannen fick förflyttning till annan arbetsplats. Det gäller ingenting mindre än den partiellt arbetsföres liv och hälsa är doktor B:s slutkommentar till detta exempel.

Vi är fullt ense med doktor Butler i att de medicinska synpunkterna måste vara vägledande inom arbetsvården. Sedan är det många omständigheter, som göra att det inte är så lätt att föra ut ett sådant betraktelsesätt i tillämpningen. Det återgivna exemplet blottar med all tydlighet allvaret i arbetsvårdens metodik och behovet av en arbetsvård, som inte förbiser några detaljer. I allmänhet är det nog så, att läkarna redan nu har en försvarlig arbetsbörda, och det torde stöta på många svårigheter för dem att kontinuerligt följa de olika fallen på det sätt som doktor Butler avser. Tyvärr är det ännu bara de större städerna, som ha tillgång till särskilda socialläkare.

Det har heller inte varit så lätt alla gånger för den arbetsberedningsassistent, som närmast haft ansvaret, att i alla stycken kunna tillgodose de medicinska kraven vid arbetsplaneringen. Här behöver vi bara nämna de geografiska olikheterna. Ända tills helt nyligen hade vi endast en arbetsberedningsassistent i varje län. Det är inte lätt för en sådan assistent att övervaka till exempel ett stort norrlandslän och alla de mått och steg, som vidtagits för de olika klienterna. Ett samarbete med den medicinska fackkunskapen ställer härvid många rent praktiska svårigheter, och härtill kommer alla andra intresseparter, som också ha med arbetsplaceringen att göra. Arbetsvården är ännu en tämligen ny verksamhet, vi ha prövat oss fram — kanske i många fall med det tragiska resultatet som doktor Butler anför — och vi ha säkerligen alla, som verkligen kommit dessa problem nära, en stark känsla av att något nytt och betydelsefullt håller på att växa fram.

Arbetsmarknadsstyrelsens representanter ha även ofta med skärpa framhållit, att tillräckliga resurser måste ställas till förfogande för att arbetsvårdsorganen skola kunna utföra de ansvarsfulla åligganden, som anförtrots åt dem. Det är svårt för oss att i egenkap av ledamot i Kommittén för partiellt arbetsföra vara objektiv, när det gäller bedömning av de förslag Kommittén framlagt. Till doktor Butlers genomgående tema — att den medicinska sakkunskapen i vissa avseenden undervärderats i de framlagda förslagen — vilja vi dock göra ett kort påpekande. I det förslag till sysselsättnings- och arbetsterapi vid sjukhus och vårdanstalter, som utarbetats av Kommittén tillsammans med Statens sjukhusutredning, har särskild vikt lagts vid medicinska synpunkter. Sålunda skulle terapeuterna få en förhållandevis grundlig medicinsk utbildning, och dessa skulle efter utbildningens slut i sin verksamhet stå under medicinalstyrelsens tillsyn. Det är att märka, att dessa terapeuter intaga en nyckelställning i själva arbetsvårdens begynnelse så tillvida att de komma först i kontakt med patienterna och ha

vissa möjligheter att påverka arbetsvårdens inriktning på ett tidigt stadium i samarbete med vederbörande sjukhusläkare. I en god och väl organiserad arbetsvård bör naturligtvis denna socialmedicinskt inriktade terapi följa vederbörande patient ut från sjukhuset, i fortsättningen under de ev. följande momenten i arbetsvården, såsom arbetsträning, yrkesutbildning o. s. v., ända fram till en ur hälsosynpunkt betryggande arbetsplacering. Vi tro, att om tillräckliga resurser ställas till arbetsvårdens förfogande skall det med de praktiska erfarenheternas vägledning vara möjligt att komma fram till någorlunda tillfredsställande arbetsformer efter den plan Kommittén gjort upp. Därmed är inte sagt, att inte en hel del synpunkter och förslag, som äro värdefulla för arbetsvårdsprogrammet, kan komma fram under den granskning av Kommitténs förslag, vilka just nu pågår i olika instanser landet runt.

Men vi tro även att det är bäst — inte minst för de partiellt arbetsföra själva — om det inte tvistas alltför mycket om enskilda detaljer på frågans nuvarande stadium utan skapas största möjliga enighet om programmets snara förverkligande hos alla berörda intresseparter.

Sixten Hammarberg.

— — —
För den som har intresse av att taga del av här berörda synpunkter i ett större sammanhang hänvisas till artikeln: "Kritiska kommentarer rörande vissa framlagda förslag till organisationer med arbetsvårdande syfte", av Pierce Butler, Norrköping, Svenska Läkartidningen nr 8, 1949.

Nytt förslag om eftervård för tuberkulösa i Danmark

De tuberkulösa i Danmark kan nu glädja sig åt att ett gott förslag till olika åtgärder för ordnad eftervård och vidgade möjligheter till arbeten. Det betänkande, som framlagts av en kommitté tillsatt av regeringen, innehåller många olika förslag, om ekonomisk trygghet för de tuberkulösa och deras familjer, om arbetshem och möjligheter till arbete för olika grupper av tuberkulösa m. m. Bland de sakkunniga märkes bl. a. landsförmanden i de tuberkulösas eget landsförbund i Danmark, direktör Jens Christiansen. För oss i Sverige är det enbart glädjande att taga del av dessa förslag, och vi hoppas, att reformerna snart skola få praktisk tillämpning i vårt nordiska grannland.

Slutbetänkandet från Kommittén för partiellt arbetsföra som refererades i olika avsnitt i ett presseko i förra numret av Status föreligger i tryck och har numret 54 av statens offentliga utredningar 1948. Inom 400-talet sidor inrymmas många olika förslag, om skyddad sysselsättning, hemarbete, näringshjälp, statsbidrag, avvägning av socialhjälp med hänsyn till lönesättning o. s. v. Detta är ett litet axplock i all hast ur det rika innehållet. Utan överdrift kan man påstå, att detta betänkande är något mera än vad man i dagligt tal kallar en utredning. Betänkandet är rättare sagt en utmärkt uppslagsbok för alla, som ha intresse av sociala frågor och bör vara tillgänglig för alla som handlägger ärenden i det praktiska socialvårdsarbetet.

Bokens fullständiga namn är "Särskilda åtgärder för partiellt arbetsföras sysselsättande m. m." (SOU 1948: 54) och kan erhållas genom bokhandeln eller direkt från Nordiska Bokhandeln, Stockholm. Priset är 4:— kronor.

Debatten om kulturlivet vid våra tuberkulossjukhus

Den av tidskriften Status i februarinumret inledda debatten om den andliga vården vid sjukhusen — diskussionsledningen utgjorde ledaren "Det finns också ett andligt behov . . ." — fortsätter här med ett inlägg av medicinalstyrelsens föredragande i tuberkulosfrågor, doktor John Lundquist.

Ingen kategori sjuka är väl i så stort behov av andlig stimulans som patienter på tuberkulossjukvårdsanstalter. De flesta är unga människor med bibehållen receptivitet och de tvingas ofta till ofrivillig sysslolöshet under månader, kanske år. Den sysselsättning, som ligger närmast till hands är ju att läsa, men tyvärr ligger det också närmast till hands att begränsa läsningen till det lättast åtkomliga, dagstidningar och veckotidningar. Det är heller icke så lätt för en patient som kanske inte öppnat en bok sedan han slutade skolan att i sanatoriernas bibliotek finna böcker, som passa just honom eller henne. Sanatoriernas bibliotek är i allmänhet både kvalitativt och kvantitativt bra, men en faktor som ofta försummas är förmedlingen av böckerna till läsekretsen. Man kan inte begära att en icke-läsvan patient skall lockas till läsning genom att bara studera ett kortregister över biblioteket. Patienterna måste få möjlighet att titta på böckerna och bläddra i dem innan de väljer. För de uppegående är ju den saken lätt ordnad, men det är besvärligare för de sängliggande, som ju framför allt behöver den stimulans och glädje, som god litteratur kan skänka. Det borde därför på alla sanatorier finnas en bokvagn, som en eller två gånger i veckan rullas runt av någon patient eller sköterska till alla sängliggande. Det gäller då att lasta vagnen med ett förståndigt urval ur biblioteket. Den som sett hur en så enkel åtgärd som regelbundna bokvagnsronder kan väcka till liv ett levande intresse för litteratur hos patienter, som tidigare inte drömt om att läsa annat än tidningar, tvivlar inte på betydelsen av ett sådant arrangemang.

Vid den inventering, som bibliotekarien vid Nationalföreningens nya centralbibliotek för tuberkulossjukvårdsanstalter påbörjat, har det visat sig att sanatoriebiblioteken ofta nog dras med en barlast av undermålig litteratur. Ofta har det väl varit så att patienter vid utskrivningen från sanatoriet som gåva överlämnat en del gottköplitteratur, som sedan blivit liggande. Meningen är att böcker utan litterärt värde skall utmönstras. Det stora flertalet patienter gillar nog detta, men ibland väcker utgallringen missnöje. Man resonerar som så: "jag finner nöje i att läsa dessa böcker, biblioteket

Doktor John Lundquist.

är väl till för patienternas skull och vi skall väl själva få bestämma vad vi skall läsa utan någon förnumstig pekpinne." Jag vill gärna här understryka att det ingalunda är Nationalföreningens mening att patientbiblioteken bara skall innehålla höglitterära och exklusiva arbeten som ju rimligen inte kan falla flertalet i smaken. Självfallet skall ett sanatoriebibliotek innehålla både höglitterära arbeten och enklare förströelseläsning inklusive detektivromaner och äventyrsböcker och på bokvagnen skall naturligtvis alla kategorier vara representerade. Men det kan icke vara rimligt och riktigt att i biblioteket acceptera böcker av allra lägsta standard. I längden måste det vara till patienternas bästa om de skonas från litteraturens värsta avarter.

Sanatoriernas bibliotek är som sagt i allmänhet väl-försedda, men det kan tyvärr inte sägas om tuberkulossjukstugornas. När jag härom året besökte en tuberkulossjukstuga i Norrland, fann jag ett litet bibliotek på ett 20-tal böcker, ingen enda tryckt efter år 1900. Och vårdtiden på denna anstalt var ofta längre än ett år! Säkerligen är detta icke något enastående exempel. Det är ju inte möjligt att på dessa små anstalter, som ofta har bara 20 å 30 vårdplatser, lägga upp ett stort patientbibliotek. Men å andra sidan är behovet av litteratur kanske ännu större på dessa små anstalter. En viktig uppgift för Nationalföreningens centralbibliotek är därför att förse tuberkulossjukstugor och bygdesanatorier med skönlitteratur, reseskildringar, biografier m. m., som cirkulerar på så sätt att sändningar på cirka 25

Förslag om utbildning av arbets- och sysselsättnings- terapeuter har förelagts riksdagen

60.000 kr. föreslås för utbildning vid Slöjdföreningens skola i Göteborg.

Det förslag om systematisk arbets- och sysselsättningsterapi, vilket framlagts av Kommittén för partiellt arbetsföra och Statens sjukhusutredning, har nu förelagts riksdagen i avkortat skick. Det vill med andra ord säga, att frågan om utbildning av arbetsterapeuter har utbrutits ur de sakkunnigas betänkande och framlagts som ett separat förslag. I den Kungl. propositionen har alltså inte tagits ställning till frågan om utformningen och omfattningen av den föreslagna organisationen, men föreslås att genom statlig försorg ordnad utbildning för sysselsättnings- och arbetsterapeuter igångsättes vid Slöjdföreningens skola i Göteborg. Utbildningen skulle taga sin början hösten 1949.

Om behovet av sysselsättningsterapi framhålles bl. a. i den föreliggande propositionen: "Såväl för att bibehålla en tidigare förvärvad manuell yrkesskicklighet som att förberedande förvärva en dylik samt för att vidmakthålla en rent känslomässig och positiv kontakt med arbetslivet blir en individuellt utformad arbetsterapi en arbetsvård av stort förebyggande värde i avseende å partiell arbetsföret. En förutsättning blir givetvis, att all arbetsterapi blir så lustbetonad, att arbetet icke får karaktären av ett tvång och därjämte, att den icke störande inverkar på utan understödjer den rent medicinska vården."

böcker utskickas till tuberkulossjukstugan, som får förfoga över dem under tre månaders tid, varefter en ny sändning kommer. Dessa böcker utväljas huvudsakligen bland nyare litteratur.

Den kanske allra viktigaste uppgiften för Nationalföreningens centralbibliotek är dock en annan, nämligen att tillgodose patienternas behov av facklitteratur. Detta kan betraktas som en utvidgning och fortsättning av de korrespondensstudier, som bedrivs med så stort intresse på våra tuberkulossjukvårdsanstalter på Nationalföreningens bekostnad. Det är inte gärna möjligt för ett sanatorium att lägga upp ett bibliotek med modern facklitteratur och meningen är att Nationalföreningen skall skaffa ett sådant i samråd med sakkunniga. När detta skett får sanatorierna uppgift på den facklitteratur, som finns tillgänglig och patienterna kan då låna vad de behöver för sin omskolning eller vidareutbildning. Vi se också gärna att patienterna själva ge oss del av sina önskemål.

John Lundquist.

Lokalfrågan av stor betydelse.

I fråga om de sjukhus- och vårdanstalter, som Kommittén för partiellt arbetsföra särskilt ägnat intresse framhålles vissa allmänna rekommendationer beträffande lokalfrågans betydelse för arbets- och sysselsättningsterapi: "Av stor vikt är, att de lokaler, som användes, äro ljusa och rymliga och i övrigt så beskaffade, att de kunna skänka trevnad under arbetet. Som minimumkrav för mera avancerad arbetsterapi bör uppställas två arbets-salar och ett studierum. Den ena arbets-salen kan lämpligen användas för vävning, sömnad o. d. och den andra för trä- och metallslöjd m. m.

Inträdesfordringar och utbildning.

Som inträdesfordringar föreskrives bl. a., att "sökande skall ha fyllt 19 år, ha normalkompetens eller real-examen eller två kurser vid folkhögskola eller därmed jämförig utbildning, skall ha tjänstgjort minst 6 månader vid sjukhus som biträde e. d., skall äga intresse för pedagogiskt arbete och skall visa gott handlag i slöjd och teckning. Förslagsvis bör sökande bifoga arbetsprov i form av teckning eller målning samt egenhändigt förfärdigade slöjddalster."

Beträffande ämnesvalet ingår teckning, modellering, målning, vävning, trä och metallslöjd, bokbinderi och pappslöjd, sömnad och andra textila arbeten, maskinskrivning, materiallära, bokföring, konst och stilhistoria m. m. som obligatoriska ämnen. I undervisningen ingår också studiehandledning i korrespondensstudier m. m. I anslutning till utbildningsfrågan har föreslagits, att tillsynen över utbildade terapeuter skall handhavas av medicinalstyrelsen, som även skulle utfärda legitimation för dem, som genomgått den föreskrivna utbildningen och därvid erhållit vitsord att vara lämpliga som terapeuter vid sjukhus och vårdanstalter. Medicinalstyrelsen skulle även äga medgiva dispens till personer, som utan att ha genomgått föreskriven utbildning, likväl styrkt att de äga kompetens och lämplighet att verka som terapeuter. Behovet av terapeuter vid tidpunkten för den återopade utredningen, beräknas till 458, av vilka 52 skall anställas vid sanatorier.

Härefter följer en kostnadskalkyl för den kommande kursverksamheten vid Slöjdföreningens skola i Göteborg. I anslutning härtill hemställer Kungl. Maj:t till riksdagen att ett anslag av 60.000 kr. ställes till förfogande för budgetåret 1949/50 att användas för utbildning av sysselsättnings- och arbetsterapeuter.

"Nya linjen" i sjukvården prövad och befunnen god på Skogsfjällets sanatorium

Sysselsättningsterapin jagar bort olust och sätter flitiga hjärnor och händer i verksamhet

I förra numret av Status återgavs några glimtar från sysselsättningsterapin vid engelska sjukhus. Hur är det då i Sverige? Denna berättigade fråga skall vi söka besvara genom att skildra ett kort besök på Skogsfjällets sanatorium. Som framgår på annan plats i detta nummer har riksdagen förelagts ett förslag om igångsättande av utbildningen för arbetsterapeuter vid Slöjdföreningens skola i Göteborg. Detta betyder, att vi snart skola få en systematiskt ordnad sysselsättnings- och arbetsterapi vid våra sjukhus. Den verksamhet, som hittills varit

ordnad är en mycket sporadiskt inriktad försöksverksamhet, som bl. a. tillkommit genom initiativ från Sv. Nationalföreningen mot Tuberkulos. År 1945 började nämligen Nationalföreningen en försöksverksamhet med att under sex månaders tid bestrida avlöningen för arbetsterapeuter vid fem sanatorier. Bland dessa sanatorier, som fick särskild tillsatt arbetsterapeut, var Skogsfjällets sanatorium i Västerås. Det är alltså med stort intresse vi nu avlägger ett besök vid detta sjukhus för att se om den nya linjen — sysselsättningsterapin som ett led i sjukvården —

lyckats slå igenom eller mera blygsamt uttryckt, om den "visat sig fylla ett behov" som termen ofta lyder.

En ljus och trevlig arbetssal.

Först och främst få vi se att sanatoriet har en ljus och trevlig arbetssal för sysselsättningsterapin, försedd med många fönster och gott utrymme. Och de goda intrycken fortsätter vid samtalet med arbetsterapeuten, friherrinnan Margareta Löven, som gärna berättar om sysselsättningen, resultat, önskemål och den gångna tidens erfarenheter.

Arbetsterapeuten, friherrinnan Löven, uppvisar här en präktig läderportfölj, gjord av en patient. I övrigt finns det gott om olika alster, plånböcker, väskor och diverse andra läderarbeten, halsdukar, mattor och många andra saker.

Verksamheten började i januari 1947, men det dröjde inte länge förrän en utställning ordnades tillsammans med lasarettets terapiavdelning. Och att det inte behövde saknas alster vid denna utställning bli vi snart övertygade om.

— Va ha lärt oss mycket här, säger friherrinnan Löven, som inte alls anser sig vara fullärd. Nej, man måste ha nya idéer, hitta på nya saker och framförallt intressanta och nyttiga uppgifter. Vad vi gjort? Ja, det syns här, klänningar och andra välsydda plagg, handsksömnad, vävning och tillverkning av dukar, mattor och högtidspynt. Att kunna sy är alltid nyttigt, och genom detta kan också patienterna lösa den oftast kvistiga beklädnadsfrågan på ett billigare och trevligare sätt i egen regi och genom eget arbete. Man kan göra alla möjliga prydnadssaker, julprydnader och annat. Just nu är det aktuellt med trevliga påksaker, och sådant har man alltid avsättning för. Läderplastik har visat sig vara en mycket omtyckt sysselsättning. I samverkan mellan terapeuten och patienterna har växt fram en tillverkning av portföljer, portmonnärer, plånböcker, väskor, etuier och många andra saker. Vi visste inte mycket om denna gren av arbetsterapi när vi började, men det gick undan, många patienter visade gott handlag. "Patienterna ha faktiskt lärt mig en hel del saker", säger fru Löven och visar några läderarbeten av högsta kvalitet, vackra och välgjorda saker, begärliga kvalitetspro-

dukter. Många patienter ha timmar och kan då vistas i arbetsalen, men sängliggarna äro heller inte överksamma. Det finns bl. a. särskilda vävramar, som kan placeras i sängarna. Fru Löven håller starkt på att det hela skall vara lustbetonat och intressant. Arbetsterapi skall ingå som ett led i sjukvården. Det får inte bli någon sorts arbetsinrättning utan en behandling parallellt med den rent medicinska vården, väl avvägd efter medicinska principer. Trots detta, kanske för många tveydiga betraktelsesätt, har arbets- och sysselsättningsterapi en större betydelse för patienten än vad man kan tro. För det första har detta sätt att fylla ut sjukhusdagen visat sig ha en rent allmän betydelse för det psykiska och fysiska välbefinnandet hos patienterna. Och går man vidare, och försöker draga ut mera påtagliga konsekvenser, så har man redan nu — trots att verksamheten är ganska ny — en hel del vackra exempel. Det rör sig bl. a. om en patient, som började intressera sig för läderplastik under sjukhusvistelsen. Han lyckades efter utskrivningen skaffa sig en arbetsmaskin och började i sin hemort tillverkning av läderarbeten, som han sedan fick mycket god avsättning för. Även om man naturligtvis inte får betrakta arbetsterapi vid ett sjukhus som yrkesutbildning så har den sin stora betydelse i den fysiska och psykiska återställningsprocessen — att göra en patient till en nyttig och funktionsduglig människa på nytt.

Köttben från köket blev vackra slöjdsaker!

Med enkla medel kan man åstadkomma vackra saker visar några bricker och skyltar m. m. i vilka alster köttben från köket använts som inläggningar. Ja, det verkar faktiskt som trolleri och överdrifter, men dylika avfallsprodukter kan verkligen bli begärliga slöjdsaker.

Med litet fantasi kan en hel del åstadkommas, och arbetsterapi behöver inte stelnas i vissa former. Fru Löven vill också ha snickeri på programmet, särskilt med tanke på de manliga patienterna, men då måste man ha en särskild lokal för denna verksamhet och även vägledning av någon slöjdlärare eller annan lämplig yrkesman. Till sist få vi också veta, att rörelsen varit självförsörjande, om man härvid bortser från lön till terapeuten samt lokalen. Det vill säga själva rörelsen har finansierat sig själv, och man har lyckats finna avsättning för en hel del produkter. Naturligtvis håller man mycket starkt på att det hela inte skall drivas som någon sorts affärsrörelse, men det har givetvis sin betydelse även för patienterna själva, att de äro medvetna om, att man kan tillverka saker på ett sjukhus, nyttiga alster, som äro begärliga även ute i marknaden. Att man inte sitter och plottar bara med onyttiga saker som tidsfördriv. Desinfektion av tillverkade produkter för den öppna marknaden sker genom särskilda anordningar. I övrigt anser fru Löven, att en gemensam försäljningscentral för terapiprodukter skulle betyda mycket och bör vara framtidsmelodin för denna nya gren av sjukhusens verksamhet. Och med dessa korta glimtar återstår för oss endast att konstatera att den nya linjen — arbetsterapi som ett viktigt led i sjukvården — tydligen håller på att slå igenom. Vårt besök vid Skogsfjällets sanatorium, samtal med patienterna och allt vad verksamheten och den goda viljan där visade oss, har gett otvetydiga bevis härför. Vi tro också att alla, som verkligen intressera sig för en tidsenlig sjuk- och människovård, snart skola komma fram till samma uppfattning som vi.

Syateljén visar många bra saker och har sin stora betydelse inte minst ur den synpunkten att patienterna själva kunna lösa den många gånger besvärliga beklädnadsfrågan i egen regi, genom eget arbete. Högtidspynt, jul- och påksaker m. m. är en begärlig vara. Den lilla gubben tillhör troligen den berömda familjen Snövit och de sju dvärgarna, om vi inte alldeles miss tagit oss.

Ingen konst kan i betydelse mäta sig med filmen. Den samlar en långt större publik, berör fler människor än övriga konstarter — enbart i Sverige går 50 miljoner människor på bio årligen. Filmerna, dess stjärnor, dess problemställningar, dess miljöer, dess handlingsmönster intar också en framskjuten plats i många människors medvetande. Tyvärr torde flertalet biobesökare i filmen se främst en underhållning, ett elegant nöje; men konst — nej.

(Ur Tidning för Arbetarnas Bildningsförbund)

Avdragsreglerna vid invalidpension stimulera ej till arbete

Kommittén för partiellt arbetsföra föreslår ändring: "Varje insats genom arbete skall alltid medföra höjning av den totala inkomsten och därmed också levnadsstandarden."

Frågan om avdragsreglerna vid invalidpension har vid flera tillfällen varit föremål för diskussion i denna tidskrift. Det har med fog påpekats, att nu gällande avdragsregler sannerligen inte äro så utformade att de kan stimulera en invalidpensionär till förvärsarbete. Som bekant skall tilläggs pensionen (den del av invalidpensionen, som belöper sig på beloppet över 200 kr.), änkepension och statligt bostadstillägg minskas med 5/10 av den pensionsberättigades årsinkomst, i vad densamma överstiger 300 kr. för gift pensionstagare och 400 kr. för ogift.

I fråga om de särskilda (kommunala) bostadstillägen tillämpas däremot inga enhetliga principer. I Stockholms stad t. ex. reduceras det särskilda bostadstillägget med 25 % å inkomst mellan 400 och 800 kr. för ogift pensionsberättigad samt mellan 600 och 1.000 kr. för gift pensionsberättigad med eller utan hustrutillägg samt för makar. Inkomst över 800 kr. för ogift pen-

sionsberättigad samt över 1.000 kr. för gift pensionsberättigad med eller utan hustrutillägg samt för makar skall reduceras statliga folkpensionsförmånen och särskilt bostadstillägg med sammanlagt 100 %. Det lönar sig sålunda inte för en folkpensionär i Stockholm att skaffa sig inkomster, överstigande 800 kr. för ogift pensionär, resp. 500 kr. för vardera av två makar. I flera andra kommuner, bland dem Göteborg, har man gått så långt, att man föreskrivit, att vid all inkomst ovanför en viss nivå (i Göteborg 1.300 kr. för ogift pensionär, resp. 900 kr. av vardera av två makar) skall avdragas 100 % från det särskilda bostadstilläggets högsta belopp. Om avdragen från invalidpensionen medräknas, blir totalavdraget 150 % av överskjutande inkomster. Vid en ökning av arbetsinkomsten med 200 kr. minskar således den totala inkomsten (av bidrag och arbete) med 300 kr.! Vissa kommuner har satt den avdragsfria inkomsten till lägre belopp än det som gäller för de statliga bidragen. Som exempel kan nämnas, att Kumla stad har föreskrivit, att redan vid minsta inkomst (utöver den statliga folkpensionen) skall 100 % avdragas. Så snart inkomsten uppgår till 400 resp. 300 kr., blir det sammanlagda avdraget 150 %.

I ovanstående exempel har emellertid icke räknats med de särskilda barnbidragen till invaliders barn.

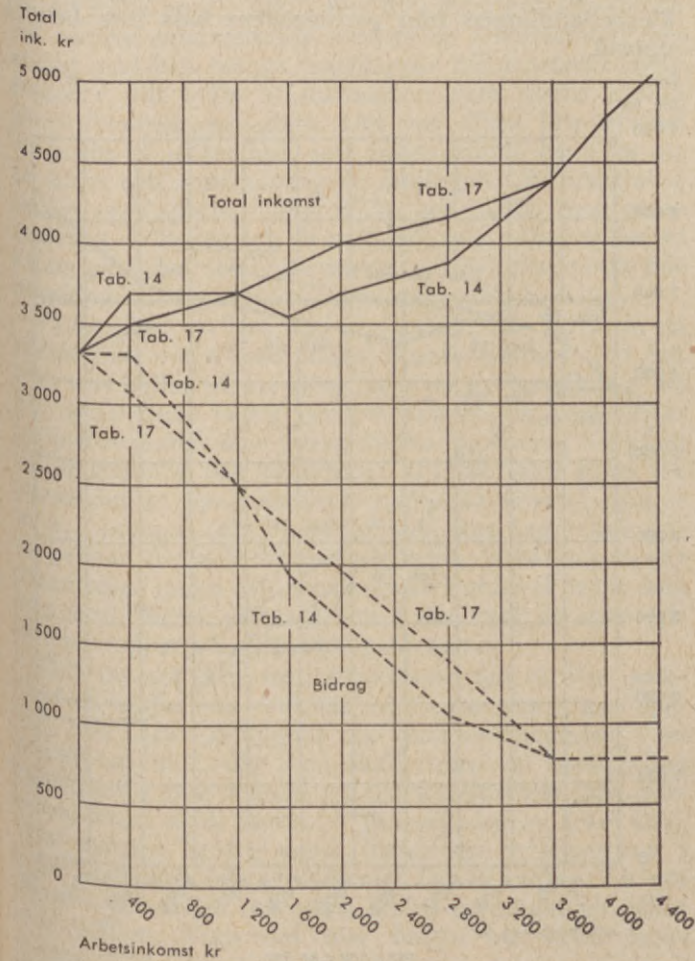

DIAGRAM I.

Detta diagram visar dels nu gällande reduktionsregler, tillämpade i Göteborg för ogift invalidpensionstagare med 2 barn (linjer med beteckningar tab. 14) dels avdragsregler enligt kommitténs förslag (linjer med beteckningen tab. 17).

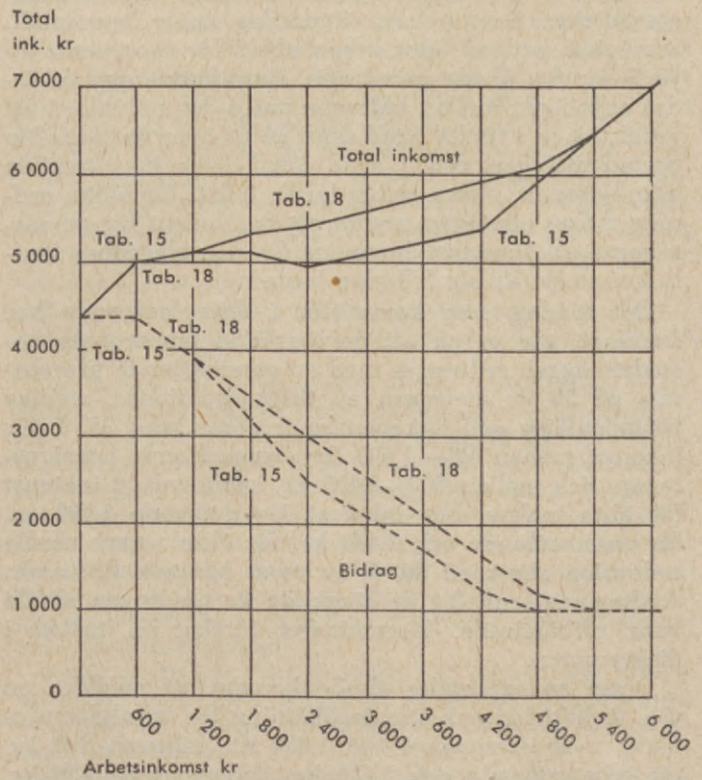

DIAGRAM II.

Detta diagram visar dels nu gällande reduktionsregler tillämpade i Stockholm för gifta pensionstagare med 2 barn (linjer med beteckningen tab. 15) dels reduktionsregler enligt kommitténs förslag (linjer med beteckn. tab. 18).

Dessa utgå med 250 kr. för barn och år räknat. Om hyrorna och därmed även bostadstilläggen äro höga, som fallet ofta är i den högsta dyrortsgruppen, ökar progressiviteten ytterligare i fråga om avdrag på bidragen genom att reduktionen av de särskilda barnbidragen även sätter in. *Fall kan därför tänkas uppkomma, då en ökning av arbetsinsatsen med 100 kr. medför en minskning av den totala inkomsten med 175 kr.*

Kommittén för partiellt arbetsföra har i sitt nyligen avlämnade slutbetänkande (SOU 1948: 54) ägnat frågan om avdragsreglerna vid bl. a. invalidpension en ingående och kritisk undersökning och har därvid påvisat, hur otillfredsställande utformningen av avdragsreglerna är med hänsyn till möjligheterna att stimulera invalidpensionstagare till ökad arbetsinsats. Ovanstående exempel på, hur dessa avdragsregler kunna verka, äro hämtade ur denna kommitténs utredning. Med särskilda tabeller och diagram har kommittén illustrerat reduktionsreglernas verkningar för invalider i olika bostadskostnadsgrupper och med två eller flera barn. Diagrammen återgivas här nedan.

Kommittén har anfört, att den är medveten om, att de här påtalade missförhållandena uppkommit genom utformningen av avdragsreglerna för de kommunala särskilda bostadstilläggen, men har ändock ansett sig böra påtala de för klientelet synnerligen ogynnsamt verkande reglerna och har rekommenderat stat och kommun att göra en ändring av desamma.

Kommittén har framhållit, att som allmän princip för utformningen av avdragsreglerna bör gälla, att *varje insats genom arbete alltid skall medföra en höjning av den totala inkomsten och därmed också levnadsstandarderna*. Som princip därvidlag anser kommittén skall gälla, att *avdragen i regel alltid bör maximeras till 75 % av den ökade inkomsten*. Beträffande den inbördes ordningen mellan bidragen anses det självklart, att reduktionen i första hand skall gå ut över de särskilda bostadstilläggen och i sista hand över de särskilda barnbidragen, såsom redan nu är fallet. En sådan ordning måste nämligen utgöra ett incitament för pensionärerna att överväga, huruvida de utan olägenhet skullev kunna skaffa sig billigare bostad.

Det förslag, som kommittén i detta avseende har framlagt, går ut på att de särskilda kommunala bostadstilläggen reduceras med en genomgående procent-sats på 50 %; avdragen på tilläggs-pensioner, statliga bostadstillägg och änkepensioner göras med 25 % för inkomst mellan 400—1.600 för ensamstående pensionstagare och mellan 600—2.400 kr. sammanlagd inkomst för äkta makar. För inkomst, överstigande 1.600 kr. för ensamstående och 2.400 kr. för äkta makar skulle reduktion ske med 50 % av ovan nämnda förmåner. Avdragsreglerna för de särskilda barnbidragen skulle vara oförändrade. Kommitténs förslag ha inritats i diagrammen.

Dessa avdragsregler skulle komma att medföra en viss förbättring och standardhöjning för invalidpensionärer med exempelvis vid 1.600 kr. inkomst 300 kr. för ensamstående och 2.400 kr. inkomst med 450 kr. för äkta makar.

När det gäller själva tillämpningen av avdragsreglerna på personer, som uppbära sjukbidrag eller in-

validpension har kommittén starkt understrukit betydelsen av att pensionsnämnderna ge vederbörande invalid möjlighet att under någon kortare tid pröva, huruvida krafterna räcka till för arbetet. *En tillräckligt lång observationstid bör givas fallet, innan en reducering av pensionärsförmånerna företages*. Kommittén framhåller, att det givetvis kan vara svårt att uppställa någon generell respittid härvidlag, men i allmänhet bör nog gälla, att pensionsförmånerna bör utgå oförändrade under en tid av 6 månader, så att det blir möjligt att bilda sig en säker uppfattning om pensionärens arbetsförmåga och försörjningsmöjligheter på längre sikt.

Slutligen erinras om att från de partiellt arbetsföra sida kritik riktats mot den långsamma återbehandlingen av pensionsfall. Särskilt har påtalats det förhållandet, att personer, som en kortare tid på grund av tillfälligt förbättrat hälsotillstånd kunnat åtaga sig förvärvsarbete och uppnått en sådan inkomst att invalidpension eller sjukbidrag upphört att utgå, vid recidiv få vänta mycket länge, innan bidrag på nytt kunnat utgå. Detta förhållande skulle vara ägnat att avhålla personer med vacklande hälsa och osäker prognos att åtaga sig förvärvsarbete, innan fullt tillfrisknande skett. Kommittén har därför framhållit betydelsen av att pensionsnämnderna och pensionsstyrelsen vid handläggningen av dylika pensionsärenden på allt sätt påskynda behandlingen, så att dessa farhågor om dröjsmål med återbehandlingen från pensionärens sida inte behöva uppstå.

Total
ink. kr
9 000

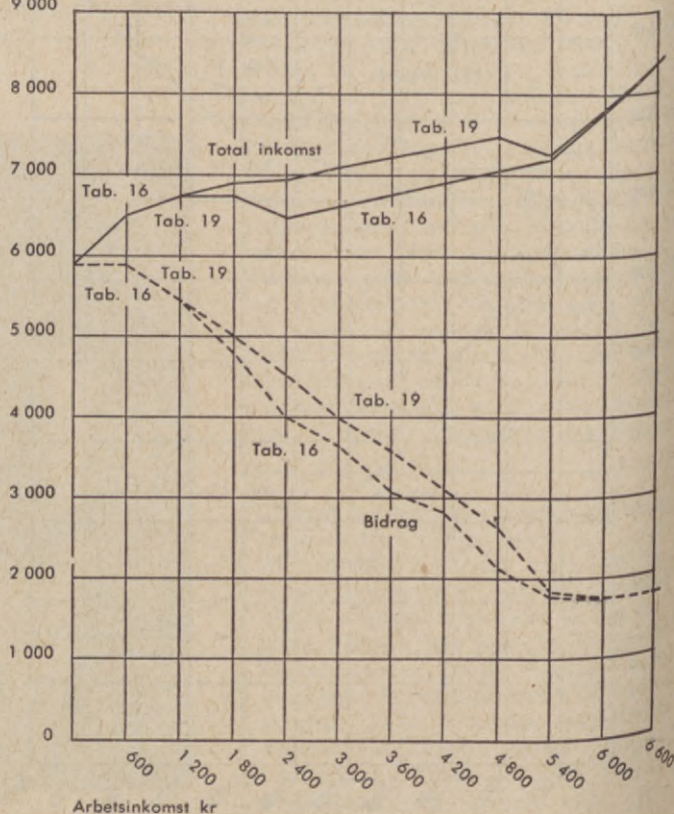

DIAGRAM III.

Detta diagram visar dels nu gällande reduktionsregler tillämpade i Stockholm för gifta invalidpensionstagare med 5 barn (linjer med beteckn. tab. 16), dels reduktionsregler enligt kommitténs förslag (linjer med beteckn. tab. 19).

Genom mina sociala

Om asociala myndigheter och smältande vårsnö.

Fattigvården är det svartaste spöket, och sedan kommer hela raden av myndigheter i ett snedvridet släp-tåg, en gnisslande remskiva av oförnuftiga byråkrater, som gemensamt utgöra den baklängessträvande delen av samhällsmaskineriet. Han har en kronisk misstanke mot alla deras handlingar. Det märker vi under försöken att finna några förmildrande orsaker. "Dom drar in och skär ned, fifflar och fufflar med folk, som är tvungna att uppsöka deras understödskontor." Och slutbeviset, själva nyckeln till låset i sin beviskedja, har han förvarat i en nött, tunn plånbok. Det är tidningsnotisen, fastklustrad på en bit blockpapper. Tidningsklippet handlar om ett sammanträde med en viss beslutande myndighet. Man beviljade några tusenlappar för att flytta en del gamla hus till ett fornmuseum, men vid samma sammanträde avslogs en framställning om anslag med lika många tusenlappar till arbetsvårdande åtgärder, till hjälp åt människor, som skulle kunna göras försörjningsdugliga. Det var alltså förnuftigare att kosta på några hus, som ingen kunde bo i, än att ge sjuka och handicapade en möjlighet till försörjning genom eget arbete. "Dom fifflar och fufflar med paragraferna, skär ner och drar in om man råkar tjäna en krona på sidan om understödet..." Och den nötta tidningsnotisen försvinner i den tunna plånboken igen.

Vi försöker att lysa upp den mörkande tillvaron på stolen mitt emot med några ljusare glimtar. Att det trots allt håller på att växa fram en ny inställning, att det också finns några fattigvårdsstyrelser, som fifflar mera förståndigt med paragraferna, ge bidrag för hjälp till omskolning och utbildning, till och med hjälp för startandet av egna rörelser, inköp av arbetsmaskiner m. m. Det finns också myndigheter, som äro villiga satsa pengar för arbetsträningsinstitut, inrättningar där missmodiga sjuka och handicapade kunna få träna upp sina färdigheter, utföra arbete i den takt de orka och så småningom bli nyttiga kuggar igen.

Och för att lätta upp situationen för vi över samtalet på andra områden, där oförnuftet också kan spåras. Vad sägs exempelvis om vissa arrangemang i en västsvensk stad, där man skall ordna en backtävling på skidor i maj månad i hård konkurrens med vårsolen. Snön skall fraktas i järnvägsvagnar från Oslo. Hur mycket kostar dessa förnuftiga arrangemang i järnvägsfrakter och arbetskraft? Det är tydligt, att inte bara socialvården och vissa andra myndigheter fifflar och fufflar. Vore det inte bättre att satsa dessa pengar...?

God fortsättning på våren, snösmältningen och lövsprickningen i marker och samhällsinstitutioner önskar

Ting.

Conny Grees:

P. E. Lundstedt — ett märkligt människoöde

I Åsnorrbodarna, Gnarp, levde och verkade på sin tid en skol-lärare, Per Erik Lundstedt, vars livsöde var så märkligt att det som här berättas om honom säkert verkar rena rövärhistorien för mången. Men eventuella tvivlare ha de bästa möjligheter att kontrollera alla uppgifter, då det finns gott om sagesmän och hans livsöde är allmänt känt i hans hemort.

P. E. Lundstedt var född i april år 1856 och saknade vid födseln armar. Den stackars gossen blev föremål för den största uppmärksamhet, då de goda gnarpsborna aldrig någonsin hört något liknande. Man beklagade givetvis modern och det fanns nog inte många som ansåg pojakens livsbana så värst lovande. Men annat skulle man få se. Lille Per Erik visade sig snart vara en minst lika vaken, pigg och kunnig pojke som någon annan och snart nog visade det sig att han besatt anlag som flertalet jämnåriga saknade. De misströstande man hyst om att livet för Per Erik skulle bli enbart mörkt och svårt, förbyttes med tiden i växande beundran för hans förmåga att reda sig armar förutan.

Som pojke var Per Erik ovanligt läraktig och han var inte gammal, då han begynte förfärdiga de mest olika föremål på egen hand. Med påklädningen fick han hjälp och hade förresten under hela sin levnad en viss möda med att klara den detaljen. Möjligen därför att han aldrig behövt tänka på att göra detta själv. Men eljest snickrade och gjorde han nästan vad som helst med tårna. En sådan märklig förmåga väckte förundran vida omkring och vid 7 års ålder fick han följa modern till Stockholm, där man inställde sig på själva kungl. slottet. Karl den femtonde fann fallet så intressant och den lille pysens förmåga så häpnadsväckande, att han föranstaltade om livränta för Per Erik. Ett prov på sin konstfärdighet, en liten kälke, fick Per Erik själva kungen som köpare till.

I Gnarp fanns på den tiden en präst vid namn Vestberg. Denne märkte att Lundstedt var ovanligt intelligent och borde ha framtiden för sig, exempelvis som lärare. Lundstedt tyckte väl först att lytet var ett alltför stort hinder men i sinom tid inskrevs han i varje fall vid seminariet i Bollnäs och blev utexaminerad skollärare. Och så började han ett lärarkall i vilket hans lyte, så konstigt det än kan låta, inte vid något tillfälle försvårade undervisningen. Det berättas att han vid undervisningen på svarta tavlan brukade stå på ett ben, användande både krita och pekpinne med foten och det kunde även hända att han bestraffade någon bångstyrning med pekpinnen. Men han hade gott handlag med lärjungarna, om nu uttrycket är riktigt, och han höll pli och reda som skollärare.

Efter en läraranställning i Gnarp, blev Lundstedt anställd som småskollärare i Åsnorrbodarna, en tjänst som han beklädde till sitt fränfalle år 1914.

Hur betedde han sig vid matbordet t. ex., kanske någon frågar. Jo, vi ha hört berättas att Lundstedt besatt en fantastisk smidighet i benen och att han vid måltiderna försåg sig med det han önskade, lätt och lekande så det var en fröjd att se. Kaffe kunde han servera sig själv ur kaffe pannan. Han ställde koppen på golvet, gick snabbt till spisen, hällde i kaffet och återvände till bordet, utan att spilla en droppe, även om koppen var bräddfull. Han försåg sig med socker så elegant, att man knappast lade märke till hur han bar sig åt. Det var något snabbt, flytande elegant över rörelserna, och han var faktiskt den mest obsvärade vid sådana tillfällen.

Förvånansvärt är, att tvättning och rakning inte beredde Lundstedt några större besvär. Vi ha sett åtskilliga skriftprov av honom och samtliga visa att hans skönskrift var långt prydligare än de flestas.

Det fanns givetvis sysslor som Lundstedt var helt urståndsatt att utföra, men i mycket var han helt överlägsen. Hans fotbeklädnad var givetvis specialkonstruerad och tårna bara under arbetet. Personligen var han mycket omtyckt för sitt goda lynne. Han avled 1914 i blodförgiftning.

STIG SJÖDIN:

VÄRMAREN

Han sparar papper och drar hem skrot,
 sparar och lägger på hög av förbrukade ting.
 Han äter sin flata smörgås utan sovel
 och lever med hela sitt jag
 långt borta i pensionen.
 Sin kropp bränner för varje dag
 framför vällugnsluckan och får några
 futtiga ören mer i avlöningspåsen.
 Allt gör han i den banala tron,
 att hans tandlösa gammelmanskäft
 ska få njuta frukterna, de himmelska,
 på den sida man upphör att räkna.

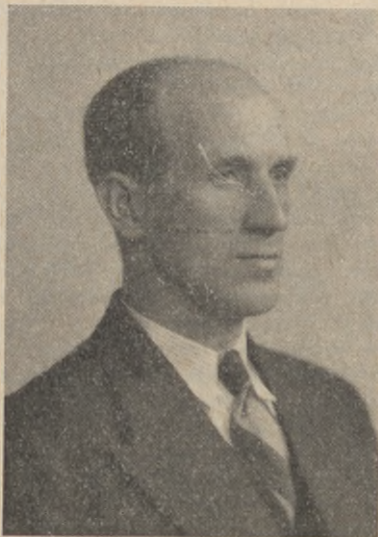
FRAKTAREN

Han dröjer sig kvar vid stationen
 sen alla tåg har kommit och gått.
 Han står på perrongen och längtar ut
 i tjugo år och får heta stins
 av de elaka tungorna.
 Kammaren hans är fylld av modeller,
 vagnar och lok och bortstävande skepp.
 När hans kropp värkt sönder i längtan
 och hjärnan grubblat sig sjuk
 får han äntligen resa.

Tron verkar allt

PER WIKBERG tillhör de författare, som kommer direkt från hårt kroppsarbete och som fortfarande står kvar i sin fabrik, trots att skriveriet givit en hel del framgångar. Här berättar Wikberg enkelt och okonstlat om sig själv, både om sina framgångar och sin begränsning.

Jag är född den 26/11 1901 i Skogs socken, Hälsingland. Far skogsarbetare, tio i familjen, flyttade ofta mellan byar och platser efter kusten (fars sätt att opponera sig mot samhällsordningen). Vi blev bofasta i en liten stuga i byn Sillvik, nära intill den större torpar-fiskebyn Granön, när jag var i tioårsåldern. I skolan ansågs jag nog kunna en del, men jag var lat och drömsk. Lärarinnan — en ovanligt socialt vaken jämtländska — (i skolan jag gick efter flyttningsperioden) trodde jag hade målargry i mig och försökte övertala föräldrarna till utbildning, men fattigdomen var en pålitlig stoppbomb. Eftersom jag var äldste pojken fick jag tidigt börja i skogsarbetet — vid tolv år erhöll jag permission från skolan för timmerhuggning en vinter — vid sjutton gav jag mig ut till industrien, drog sedan iväg på skogsarbete till Härjedalen—Dalarna, försökte nöta landsvägen ibland och hamnade en kort period vid ostkustbanebygget. Efter ett misslyckat försök som fiskhandlande — med egen ford på avbetalning

— gav jag mig åter industrien i våld. Fick egen familj och blev nästan lik andra människor.

Efter att vid mitten av trettioalet lärt mig skriva svenska hjälpligt erhöll jag ett andra pris 1939 i Social-Demokratens utlysta novellpristävling, och 1942 debuterade jag med "Sulfat", som filmades under titeln "Skogen är vår arvedel". 1944 utkom "Kristin", en skildring av sekelskiftets bonde- och tjänstefolksförhållanden — men då hade jag hunnit få ett manus med folk-

sagemotiv refucerat — 1945 erhöll jag KF:s pris för bästa roman om folkrorelsernas intåg i ett svenskt samhälle, och i höst kom "Vindfälla", av kunniga kritiker välvilligt bedömt.

Priset i Metallarbetaren får jag till stor del tacka verkstadsjobbarna vid Norrsundets sulfatfabrik för, enär jag själv inte känner till något inom denna yrkesgren, men de informerade mig välvilligt om det jag behövde veta, utan att de visste vad jag skulle använda det till.

Några noveller har jag fått i tryck, de flesta ha refuserats. En man jag står i tacksamhetsskuld till, därför att jag envist hållit ut, är redaktör Ernst J. Lundquist, f. d. chefredaktör på Fib. Under hans tid fick jag flera noveller med industri- och folklivsmotiv tryckta, och därtill erhöll jag många goda råd och anvisningar.

Min femte bok är under tillblivelse, men jag är bäst av alla medveten om att jag dras med en tyngande begränsning, och min människokänedom stämmer inte så väl med de reglementsenliga, upplinjerade psykologistolparna för erkänt skrivfolk. Framtiden får utvisa, om jag någon gång kan betraktas som litterärt språkrör för min klass.

Hälsning
Per Wikberg.

Av Per Wikberg

ganska beroende av varandra i sin isole-ring. De lämnade varandra bistånd och råd i kinkiga situationer; nya släktband knöts som oftast, kor forslades båtledes mellan byarna för tjurbesök, och sämjan var god.

Men det fanns också oskrivna lagar för vardera parten att ta hänsyn till. Det fanns regler av hävd för jakt och fiskes

utövande, och det fanns gränser som inte fick överskridas, vare sig till lands eller sjöss. Och de två byarna var inte så mycket beroende av yttervärlden på den tiden. Det den ena parten inte ägde, det ägde den andra. Fastlandsbyn hade sin båtsman att tillgå vid benbrott och slagsmålsblånader och mera robusta händelser; han kunde även tala vid länsman åt dem, om det någon gång skulle gå dithän. Och öbyn hade sin "Kusögubbe". Där fanns en släkt där "kraften" alltid ärvts från far till äldste sonen, allt sedan urminnes tid. "Kusögubben" sjöng ut lik, nöddöpte barn och kastade ut, om någon råkat i. Han botade även modstulna kräk, om det behövdes, och det viskades om, att han

Grundligt söndertrasad, men annars utgörande bakgrunden till ett ståtligt skärgårdsparti, är Bottenhavets strandremsa, där storskogen Ömorden väter landkallarna i saltvatten på vardera sidan om hälsinge—gästrikegränsen. Där — inklämd mellan en långsmal havsfjärd och en svart, vasskantad insjö — ligger byn Granön på hälsingesidan, medan byn Kusön skymtar ute i havet, nästan en mil bort. Granön är sedan några århundranden fastlandsby, men Kusön är däremot den verkliga öbyn; med skog och åkerjord minner den mycket om August Strindbergs Hemsö.

Fordom, innan motorismen utplånade avstånden, var de två byarnas människor

också kunde sätta ont på folk. Hans gåva räknades dock som andlig, medan båtsmannens ansågs som världslig.

Innan sekelskiftet ännu var aktuellt; åttiotalet tynade dock mot slutet som en giftätande självspilling, var båtsman Spennare uttjänad båtsman på Granön, och Per-Gustaf ägde "kraften" på Kusön, men de två var aldrig riktigt såta vänner. De liksom ringaktade varandras kunnande på ett tyst men otvetydigt sätt. "Kusögubben" avrådde öbefolkningen från att anlita båtsmannen i världsliga ting, och båtsman Spennare rent av skrattade åt Per-Gustafs andeförmåga. Och därtill visade inte båtsmannen hävdvunnen respekt för fiskegränser och jaktvårdsområden. Han hade under sina tjänstemöten sett för mycket av stora världen, och han ville helst regera efter eget omdöme i den söndertrasade skärgården.

En april morgon hände det att de båda gubbarna begav sig ut på sälskytte, var och en från sin hemby men med samma jaktplats som färdmål. Havet hade ännu inte rivit vinterisen, men utanför de yttersta skären skyntade storvaken som ett mörkblått streck i sydnordriktningen. Och längre in, omkring småkobbarna och grunden, där solvärmen och havsguppningen svarvat upp och förintat isen, där blänkte vatten fram, och där kröp sälen upp och gonade sig på hällar och isflak. Just dit var det gubbarna ställde färdan.

Men sälkobbarna i yttersta skären hörde Kusön till, och granöborna fick vackert vänta till dess havet bröt sig in, eller också fick de hålla sig längre norrut, mitt för sin by.

Båtsman Spennare hade dock inte lust att vänta på något, när han visste att sältiden var inne, och längre norrut fanns inte heller de behagliga kobbarna så väl utplacerade, där det gick att krypa fram i avgörande skotthåll, och han struntade i kusöbornas oskrivna bestämmelser. Förresten hade han räknat ut ett bra färd-sätt att hålla sig dold för både sälar och öbor i sådan strålände jaktmorgon. Han hade iordningställt en krypkälke med hjälp av ett par gamla skidor, och liggande på den kunde han dra sig fram utan insyn från något håll.

Han lämnade storkälken i skydd av en holme strax utanför fjärdens inlopp, och med bösremmen om nacken började han framryckningen mot jaktplatsen, liggande platt på mage över sälbössan. Det var inget bekvämt färd-sätt, men skarsnön låg hård på isen och med hjälp av ett par hemsmidda järndobbar satte han god fart mot havsvaken. Båtsmansblodet svallade upp och han kände sig som en riktig krigare på spaningsuppgift mot fiendens linjer. Visst hade han tjänat ut, och visst hade han några år på nacken, förutom den stramande bösremmen, men det fanns spänst och gosslynne i honom, och med en järndobb i vardera handen drog han sig

fram i sick-sackfärd mellan holmar och skär för att ha ständig betäckning från kusöhålet.

Så småningom började det strama i nacksenorna och knyta sig i smalyggen av den obekväma ställningen, men som för att överbevisa sig själv om ålderns betydelselöshet spände han musklerna än hårdare inför uppgiften.

Ute vid Lorvtallshällan såg han en mörk punkt mot isen. Säl! Han strök svetten ur ansiktet med handbaken och jämkande mynningsladdaren tillrätta under sig, och så drog han sig litet längre mot söder för att komma ur vind.

När skottet gick svarade ett konstigt eko från andra sidan hällan. Skrällande hårt och sekunden för sent rullade ekot ut över vårisen. Men skottet tog, det såg båtsman, och det var huvudsaken. Sälen gjorde bara ett par korta kast med bak-kroppen mot öppenvattnet vid hällans sörsida, och sedan låg den stendöd. En gräsäl på nära två meter.

Men båtsman Spennare blev också stilla efter skottet. Som om en tång knipit till om smalyggen kändes det, och huvudet var inte vridbart längre på halskotorna. Det var med möda båtsmannen lyckades dra sig iland på kobbens nordsida, där en liten isbrygga ännu fanns obruten. Han föll framstupa på händer och knän, när han försökte resa sig, så illtilligt högg det till i smalyggen.

"Jasså, du är ute och kryper, bå'sman", hördes en torr röst uppe från kobben, och ljudet var som om två träd nött mot varandra.

Båtsman Spennare blängde uppåt utan att höja huvudet, och där såg han Per-Gustaf stå i sjöstövlar, kort tulubb, röd-flammig yllehalsduk om halsen och sälbössa i näven. Och så gnarrade han igen: "Du kryper på min själis . . . Kryper . . . Som en själ . . . Du håller dej inte hemma, där du ska vara, utan kryper . . . Kryper ut till mina själställen . . . Kryper dej fram . . ."

Båtsman reste sig knästående och såg på "Kusögubben". Han kände väl igen honom, och ändå var han sig inte lik. Han var askgrå i synen och ögonen brann. Det kändes som om två eldstrålar sprutat från ögonen mot båtsmans-kroppen.

"Din själis . . . Du har väl inte mera själis än jag. Jag kryper väl vart jag vill, för dej, Per-Gustaf", försökte Spennare liva upp båtsmanshumöret.

"Du vet, vart gränsen går, bå'sman, du vet, vad som är mitt eller ditt, men du kryper i lönnedom, din fördömde själtjyv. Men nu ska du få krypa . . . Hela livet ska du få krypa dej fram. Som en själ . . ."

Båtsman Spennare gjorde en rörelse som för att riva till sig krutpungen, men med morrande jämmer sjönk han samman igen. Som om "Kusögubbens" eldögon stuckit ned honom föll han platt på magen.

"Ladda muskedundret, du, om du tror, du kan skrämme mej, men det kommer inte att smälla nåt ändå, ser du, för nu har du träffat "Kusögubben" på passande ställe en gång, och nu är det slut med ditt tjyvkrypande på isen, må du tro. Du har lärt dej mycket, bå'sman, när du varit ute till lands och sjöss, men det jag kan, det lär du dej aldrig . . . Och nu ska du få krypa och krypa och krypa . . . Hör du? Du ska få krypa hela livet, själtjyv!"

"Hö", sa Spennare och försökte än en gång morska på sig och stiga upp, men det var omöjligt.

"Men själ'n du sköt, den ska du få ta. Du ska få krypa på isen med själ'n framför dej på krypkälken ända hem. Och försöker du rulla av den, så blir du en själ själv. En själ, ser du, som får krypa i evigheters evighet", sa "Kusögubben", och båtsman Spennare tyckte att Per-Gustaf växte ovan topparna på de två vindvridna tallarna på Lorvtallshällan.

Och båtsman fick krypa. Han hade intet val. Han kröp på sin kälke hela långa vägen hem. Och när han nådde hemmet stod alla människor i närheten och såg förundrade på båtsman Spennares nya sätt att frakta hem gräsäl efter jakten.

I åtta långa år låg båtsman till sängs efter krypturen, och de få gånger han praktiserade sig ur sängen och fram till matbordet, kröp han över köksgolvet.

Hans fall var så enastående och allvarligt, att kommunbestyrelsen beviljade honom fem kronor om året i sjukfattighjälp, fast han själv ingenting begärde. Och han hade väl heller aldrig tagit sig ur sängen före döddagen, om det inte kommit till hans kännedom, att en annan av hans mindre goda vänner erhållit tio kronor per år i sjukfattighjälp av kommunen. Men då blev hans båtsmansvrede så stort, att han lyckades upphäva "Kusögubbens" krypförbannelse. Han steg direkt ur sängen och gick den nästan tre mil långa vägen upp till kyrktrakten, där han läxade upp myndighetsherrarna ordentligt för deras sätt att ordna fattighjälpsfrågor. Han, båtsman, var inte nöjd med fem kronor, förklarade han, när en vanlig fiskare hade fått tio.

När han kom hem efter den turen, klädde han av sig och lade sig igen, och inte heller steg han ur bädden mera, men där- emot dog han strax efter.

De två byarna i kustbandet upprätthåller förbindelserna med varandra som fördom. De nyttjar samma lastbrygga och bilväg för frakt av fisk och strömming, och de har ordentligt upplottade ryssje- och skötplatser i havet. Men aldrig faller det någon i de två byarna in att fara ut till Lorvtallshällan på vårisen för sälskytte. Varför ingen jagar säl därute mera, känner väl knappt någon till, men alla vet, att det inte är bra att fara ut dit med skjutvapen före islossningen.

ÄPPLEN I APRIL

Av Gustaf Carlsson

Skolvägen var lång. Många gånger var väglaget besvärligt. I höstrusk och snö och vinterkyla måste ungarna ut. När det var pösande tjällossning var det bottenlöst somstans. På senhösten måste barnen ge sej av innan det ljusnat om morgnarna. Mörkt var det också innan hemmet om aftnarna nåddes. Särskilt för nybörjarna blev skolgången påfrestande.

Nu är det en dag i slutet av april. Himmel står klar och blå över bygden. Våren har redan gjort sitt intåg. Tre pojkar uppe från skogstorpen är på hemväg från skolan. I dag går de landsvägen i stället för den blöta gångstigen över hagarna. Mestadels brukar det vara ett ansenligt följe. Ofta är det lek och stoj på hemvägen. Slagsmål förekommer också. Efterhand glesnar sedan hopen. Somliga kröker ner mot statarlängan vid säterigården. Andra tar av på den spåriga vägen mot byn och skogstorpen.

Kalle, Tore och Pelle har hunnit föresina övriga kamrater. Deras grova skodon mal i landsvägsgruset. Mestadels ligger vägrenarna fortfarande grå och livlösa. Slängda papper och andra föremål sticker upp som missprydande fläckar. Kring brotrumman lyser de första gula hästhovsblommorna. Längre in i snären står klarögda blåsippor. I en solbelyst svacka glänser gröna grässtrån på en tuva. Pojkarna förnimmer en säregen känsla. Det är den nyväckta jordens andedräkt. Doften av spätt, klargrönt gräs. En

sprittande glädje genomilar dem. Det är vår! Upprymda börjar grabbarna springa nerför den långa utförslopan. Skolväskorna daskar slankiga och matsäckstomma på deras ryggar. Fötterna trummar ivrigt mot vägen. Hej, vad det går!

Längst ner i backen där vägen kröker möter pojkarna en skjuts. Det är herrgårdsdroskan. Mössorna flyger av med en fart. I vagnen åker herrgårdsfrun med sin lilla dotter. Vackra och fina sitter fruntimren och njuter av vårsolen. Hästarnas hud glänser. Det blixtrar från selarnas blanka beslag och spännen. Den livrklädde kusken är rak i ryggen. Från sin höjd smilar han mot ungarna. Med

nyfikenhet och beundran stirrar skolpoj-
karna på herrgårdsekipaget. I det gyllene
vårlyuset ter sig allt vackrare än någon-
sin. Hästarnas muskelspel fascinerar. De
fint klädda damerna är en upplevelse.
Kuskens gula knappar kanske är det un-
derbaraste av allt.

Men i den präktiga vagnen finns ännu
något mer. Vid herrgårdsfrens fötter står
en stor korg. Och korgen är full av äpp-
len. Med gapande munnar bligar ungarna
förvånade på innehållet. Äpplen! En hel
korg med äpplen! Pojkarna glömmar allt
omkring sig, där de står i parad på lands-
vägsrenen. Envist stirrar deras ögon på
äpplekorgen. Som ett dunkelt minne före-
svävar dem den tid, då de sist höll ett
äpple i handen. Kanske var det vid jul?
Kanske var det någon gång i höstas? De
risiga gamla aplarna hemma vid torpen
ger sällan annat än syrliga, kärva kartar.
Att köpa frukt förekom inte. I dessa
tider — världskrigsvåren 1918 — var det
andra och viktigare varor, som behövde
uppbibras för fattigmans slantar. Äpp-
len! Nej, det var länge se'n pojkarna ägde
några sådana. De visste knappt hur ett
vintergömt äpple smakade. Och nu var
det snart sommar igen. Men herrgård-
frun hade hela korgar med äpplen kvar.
Nu hade hon varit och hämtat en korg i
sin trädgård. Med lystnad och åtrå häftar
gossarnas ögon vid den underbara äpple-
korgen.

Den fina herrgårdsfren sitter bekvämt
tillbakkalutad i droskans mjuka säte. Med
en kort nick besvarar hon pojkarnas
hälsning. Medan åkdonet rullar förbi, ger
hon gossarna en blick. Ungarna hör hem-
ma borta i skogsgårdarna. Föräldrarna är
underlydande på hennes stora gods. Hon
lägger märke till barnens skrala klädsel.

Kanske hon även anar något av torp-
hemmens försakelse och brist. Men fram-
för allt varsnar herrgårdsfren hur poj-
karnas ögon söker sig till äpplekorgen.
Hon ser gossarnas okonstlade förvåning,
deras begär och lystnad. Möjligen har hon
också nån gång sett de vindvridna, risiga
aplarna kring torpstugorna borta på sko-
gen och tänkt på deras ofruktsamhet.
Snabbt böjer fren sig ner över sin korg
och griper ett par äpplen med vardera
handen. Se'n slänger hon ut frukterna
bakefter vagnen. Fyra rödgula klot rullar
utför landsvägsslänten ner bland fjolårs-
gräs och fraslande löv. Ännu ett äpple
kommer trillande. Det är flickan som ock-
så vill vara givmild. Gossarna står ett
ögonblick stela av förvåning. Så förstår
de. Det är åt dem äpplena är ämnade!
Som på kommando dyker tre pojkrop-
par huvudstupa ner i diket. Här galler

det att vara först. Ytterligare ett äpple
kommer dansande. Ett flickskratt klingar
gällt och förtjust. Men gossarna tänker
inte därpå. I markens ojämnheter, halvt
gömda av gräs, lyser äpplena emot dem.
De tre parvlarnas nävar river i gräset.
Alla försöker vara kvickast. Alla vill ha
mest. Pojkarna darrar av iver. Något av
rovdjurets begär glimmar i deras ögon.
Äpplen — — — De får äpplen av herr-
gårdsfren. Något sådant har torparung-
arna aldrig varit med om förr. En av
frukterna gömmer sig under en ekstubbes
murkna rot. Händerna gräver frenetiskt.
Alla vill ha den åtrådda skatten. Slutli-
gen är det Pelle, som segrar. Pelle har de
starkaste nävarna. Nu har han tre äpplen.

Pojkarna ser var och en på sin fångst.
Kalle är först på benen. Men han har inte

fått mer än ett äpple på sin lott. Med ett
hopp är han uppe på landsvägen. Herr-
gårdsskjutsen har hunnit ett litet stycke
upp i backen. Gossen ser hur fren och
den lilla flickan skrattar. Att de åkande
har roligt åt pojkarnas iver är tydligt.
Kalle får emellertid av sig mössan och
bockar. Hans något snopna uppsyn torde
dock ha skvallrat om delningsresultatet.
Kalle har bara ett äpple i sin hand. Pelle
har tre. Kalle ser snål på kamraten, som
ännu inte hunnit upp ur diket.

— Ni ska dela äpplena! Ni ska ha lika
många var! ropar fren uppifrån backen.

Kalle känner hur det bubblar till i
bröstat av glädje. Pelle räcker lydigt om
än en smula motvilligt sin kamrat ett
äpple. Så bockar även han som han sett
Kalle och Tore göra. Skjutsen försvinner
ovan backkrönet. En svag dammslöja dar-
rar över vägen efter vagnen medan bull-
ret av fordonet dör bort i nästa utförslid.

Tre pojkar står länge kvar på vägen
och betraktar sina gåvor. De vrider och
vänder på sina äpplen samt jämför dem
med varandras. Pelle gav ifrån sig det
minsta äpplet. Kalle märker det nog, men
han protesterar inte. Pelle har nämligen
de starkaste armarna. Rödgula, granna
och doftande ligger frukterna i pojkarnas
händer. Varsamt tummar de på äpplenas
ytor. Tores ena äpple har fått en spricka
i skalet. Girigt trycker han läpparna mot
hållet och suger. Ögonen skimrar. Det här
är annat än aplarnas höstsura kart där
hemma.

Ingen av grabbarna nämns äta upp sina
äpplen. Nej, först ska de visa dem hemma.
Den kostfattiga krigsvåren har fått en
underbar glans. Det lilla intermezzot på
skolvägen är ett stort äventyr. De upp-
hinnande skolbarnen betraktar nyfiket
och avundsjukt kamraternas gåvor. De
har mött herrgårdsskjutsen även de, men
inte kastade fren äpplen till dem... De-
ras blickar häftar lystna vid de granna
frukterna. Ingen av ungarna har smakat
äpplen på många månader. Att sådana
kan förvaras en hel lång vinter förefaller
barnen märkligt.

— Tänk, äpplen i april, säger de beund-
rande.

GÖSTA HÖGLUND:

Godmiddag, bästa herr Minnberg!

Bud med varor och personer, som för första gången besöker någon i huset, får genast en ledsam uppsyn när de kommer in på gården. Springpojarna stannar mitt i en vissling och ställer tysta ifrån sig sin cykel, nykomlingar, särskilt äldre ensamma kvinnor stannar och tittar över axeln liksom för att förvissa sig om fri reträttväg. Till och med den lilla ljusa modellen som blir vänligt bemött av gårdens folk och syndigt betittad av skomakaren bakom sin trädgård, går med knykiga steg och ängsliga ögonkast bort mot vindstrappans sidodörr!

Så här är det:

Kullersten på gården, sotgrå stenväggar med smutsigula flagor efter lossnat murbruk, råttspring, lukt av pölsa och stekt potatis från kaféets köksfönster som blandar sig med syrliga dofter från fruktlagret. En ständigt växande vedtrave, en aldrig sinande sågspånshög och en evigt stående sågbock. Karlen som sågar mellan två och fyra varje dag heter Minnberg, är vicevärd, portvakt och gårdskar till börd, ursprung och punktlig värdighet.

Om vi nu satt tre trappor upp och tittade ner på kullerstenarna och det andra, skulle vi tyckt att livet var trist. Men det tycker inte Hanni, för klockan två på dagen kommer solen in i hennes rum. Det kan hända att hon sitter på kaféet tio i två, eller är hon hos fåglarna i parken; kanske hälsar hon på hos Olga, väninnan. Men när klockan närmar sig två, skyndar hon sin väg.

— Mina plikter, säger hon. Jag måste skynda hem till mina plikter.

Vilka plikter? Man bör ju veta att hon tidigt bäddat upp sin säng, att hon redan vattnat två blommor, kanske sopat golvet och länge suttit vid spegeln och granskat sitt insikte innan hon gick ut. Även veta att hon snart är sjuttio år — en fin gammal dam utan pengar men rik på minnen.

Varför förresten såra henne med att veta sådant? Hon har ju en kärleksfull dotter på norr som låter henne leva, bo och minnas i lycklig ensamhet.

Man bör begripa att pengar är ett okänt begrepp när klockan slagit två, solen skiner och Hanni ligger stilla på sin säng och försöker gråta. Det går inte alltid. Ibland regnar det, ibland väsnas herr Minnberg för mycket med sin sågbock. Men är det ljumma vindar in genom fönstret och ett sken som bländar, då ligger Hanni där och tittar uppåt med blanka ögon. Soldarr, sommarsus, minneskärlek.

Så här var det:

Det är som om solen gömt sig i ert hår, madame. Böj ert huvud...

Så länge sedan, att det kunde vara i dag!

Kullersten på gården, sotgrå stenvägg, en ständigt växande vedtrave, en aldrig sinande sågspånshög och en evigt stående sågbock...

En sommar i Paris på slaget två. Hon satt på kaféterrassen och han hade stannat nedanför gatan. Lång och blond i linnekostym och halmhatt. Ack, denna vackra klockkedja, ack, denna klargrå väst. Hon log och böjde ner sitt huvud, han sträckte sig högt på tå och vidrörde hennes lockar.

Löjligt, tycker vi i vår kallbröstad svenskhet.

Men säg det inte till Hanni för då klöser hon oss och biter hon oss och kanske kastar hon sågbocken efter oss. För han var svensk! En viss Herr Någon från Malmö!

Låt henne ha det så. Det är hennes lycka. Det var också hennes livs lycka att hon böjde sitt huvud djupare, så djupt, att han stunden därefter satt vid hennes bord. Vi har ju talat om att solen sken. Vi har ju förklarat att det är länge sedan.

Och vi har ju bevisat att det finns fransmän i Skåne.

Följ nu med in på gården.

Klockan är snart två och allting är sig likt härinne. Men solen skiner och den mörka slagskuggan har nyss släppt Hannis fönsterpost då plötsligt en ny tycks förmörka glaset. Men det är bara Minnberg som blänger nerifrån efter att förgäves ha knackat på däruppe. Bry er inte om honom; han har barrved i tankarna och sågspån i skallen. För närvarande tänker han avrätta ved. Han står vid sågbocken, vänder klampen ett halvt varv, mättar, lyfter klingan och... vad nu då? Det lyser förrädiskt vid hans fötter. Stenarnas blomma, vårens ogräs, en fång liten maskros har borrarat upp sig till kullerstensytan. Gissa om Minnberg är fullständigt kolugn när han tar fram mora-

Stenarnas blomma, vårens ogräs, en fånig liten maskros har borrarat upp sig till kullerstensytan... Minnberg är fullständigt kolugn när han tar fram morakniven?

kniven? Ja, ni har rätt, han är alltid lugnet och trulheten själv. Din lilla djäkel, tänker han sakligt — vem har taji dig hit. Han funderar, vill ha klarhet, går som alltid först tillräta med sig själv. Anklagar, försvarar. Nej, han sitter inte i skogsbackar numera, har annat att sköta. Så att frö som fastnat på hans kläder och slagit rot här, är det inte. Och att de flyger själv, jo, men över trevåningshus, nähej. Går inte i mig! Förresten varifrån, förresten? Han tänker på grönskan i stenöknen runt omkring och ser för sig parken, just som han fått loss nästan hela maskrosplantan. Men roten är längre och medan han pillar ner knivbladet mellan stenbumlingarna, krafisar och sprätter, kommer han att tänka på käringen däruppe, utländskan. Hennes brödpåsespring, parksitt och fågeldille. Hon så klart! Han tänker på klockan. Och sekunderna före den slår, slår det honom själv att han gissade rätt: två! Då bör käringen vara här i rippet — han ska fortsätta att kapa, ritsch, ratsch, inte ens titta åt henne, låta henne så att säga darra förbi och upp. Men när hon öppnar fönstret, för det gör hon en sån här dag, så ska han titta dit, hosta, ställa ifrån sig sågen, maka sig upp för trapporna, knacka på.

— Måntro var hon håller hus, käringen?

Försök med en gissning, herr Minnberg.

— För hon ligger väl inte och trycker däruppe i alla fall?

— Aj, aj, bäste herr Minnberg. Så får man inte tänka.

— Nå, men i parken, va?

Klockan har slagit två, herr Minnberg.

— Kanske på hemväg?

Rätt, herr Minnberg, bravo, herr Minnberg — hur visste herr Minnberg det? Berätta, berätta.

— Jo, för att vid den här tiden så... hon kommer knatandes... nickar å skratrar å pratar... öppnar fönstret... fan vet va hon har i kikarn... i alla fall så...

— Mycket intressant, herr Minnberg, tack, tack — jag ska själv ställa mig på utkik i porten, klockan är två, hon dröjer. Bara ett litet tips, herr Minnberg: hys inte skräck för henne, var inte rädd. Hon är rädd själv.

— Va inni alla...!

— Lugn, herr Minnberg. Ni har lovat laga hennes spritkök som läcker, hon har lovat betala sin förfallna hyra. Ni tänker vråka henne från huset, hon kan mycket väl tänka sig huset utan er. Hon förlskar sig med sin rädsla, sin pennignöd — hon tycker om er ändå. Ni brottas med skräcken, vräkningen, och inbillar er att ni bär på förakt. Facit: Hon har famnat livet, ni har famnat ved, hon har inga pengar, ni har ingen takt. Hon har älskat, ni har sägat, hon är kvinna, ni är knöl. Godmiddag, herr Minnberg...

— Godmiddag, herr Minnberg!

Han låtsades inte höra, inte se henne, där hon kommer trippande över kullerstenen. Hennes glada utrop träffar honom som örffilar, hennes hållning är kemiskt skuldfri. Han ser hennes lyckliga steg in i trappdunklet, hennes jäntaktigt lysande hår. Tappar besinningen, rusar in i förstugans öppning.

— Hallå, där!

Hon vänder sig halvt i trappan, förvånas och ler.

— Vi har den nittonde i dag, påminner han dovt.

— Ja — och fortfarande ett underbart väder, säger hon sakta.

— Tänker ni flytta, eftersom...

Men hon hör inte på honom, hon är redan i andra våningens trappa, han tycker sig få svar från hennes taktfasta klackar: nej, nej, nej.

— hon är snart sjuttio år — en fin gammal dam utan pengar men rik på minnen.

Nu står han vid sin sågbock igen och väntar på att fönstret ska öppnas däruppe. Men han har tappat rytmen, han blir svettig och andfädd, hans tankar är inte ett med arbetet. Kä-ring, kä-ring! skriker sågen, hyran, hyran, kvider sågbocken och högen av saffransgult sågspår ligger som guld i solstrimman.

Fönstret förblir stängt och det irriterar honom mest. Han ger upp, lämnar arbetet, står en stund och stirrar. Tror ett tag att det existerar någon slags kontakt mellan hans tystnad härnere och tystnaden bakom rutan tre trappor upp. Skrämstystnad.

— Nej, städad har hon gjort i morse, herr Minnberg. Om hon kokar kaffe, undrar ni? Hennes spritkök läcker, herr Minnberg. Vad hon då har för sig? Ja, försök med en liten gissning igen, herr Minnberg.

Ett jäkla sätt, tycker han medan vreden nystar upp sig i bröstet. Gissa å gissa — har ska minsann krävas hyra. Pengarna i hand, eller på bordet. Vi har den tjugonde i morron. Min gamla kompis frukthandlarn ska ha rummet; ett gammalt löfte, en karl som kan betala för sig. Som sagt: senast tre i morron ska rummet vara utrymt.

Tankarna har sporrat honom hela tre trappor upp. Nu lyfter han en knuten näve utanför hennes dörr. Han knackar inte, han bankar på. Han har redan höjt sin näve på nytt, då...

— Ja, varsågod...

Det är han som ska vara så god och stiga in. Och det gör han. Han står med mössan på och tittar mot sängen där hon ligger och gräter, eller vad? Skratgräter och sätter sig upp, säger: å, förlåt! Han harklar sig, river äntligen upp ärendet, hela orsaken till besöket.

— Jag hade tänkt titta på spritköket, men...

Kära hjärtanes, visst får han det. Hon plockar genast fram det, ställer det nästan presentaktigt mitt på det tomma klaffbordet och medan han pillar och jockar med den otäta packningen står hon mitt emot och håller ett litet föredrag om krånglande spritkök i allmänhet och explosionsrisken i synnerhet. Hon påstår att han är mycket älskvärd mot henne och han svarar att sånt här är karlgöra. Sedan blir det tyst en stund och sedan reser han sig, går mot dörren.

Men hon hejdar honom.

Apropå hyran, herr Minnberg... ett litet förbiseende från hennes förtjusande men ack så glömska dotters sida... Emellertid — i morgon vid banktid...

Han nickar stumt, lite uttjatad av pratet. Tänker: blanda ihop familjer, affärer, banker, ekonomi, på det sättet — larvig!

— Ja, ja, suckar han och backar ut genom dörren:

— Godmiddag.

— Godmiddag, bästa herr Minnberg!

Påsk

TVAGEN REN AV DAGGENS VITA TÅR
 UNDRETS MORGON FRAM I KLARHET GÅR —
 MÅNSKANS GUDOM STIGER UT I LJUS,
 ÖPPEN DÖRREN STAR TILL GRAVENS HUS.

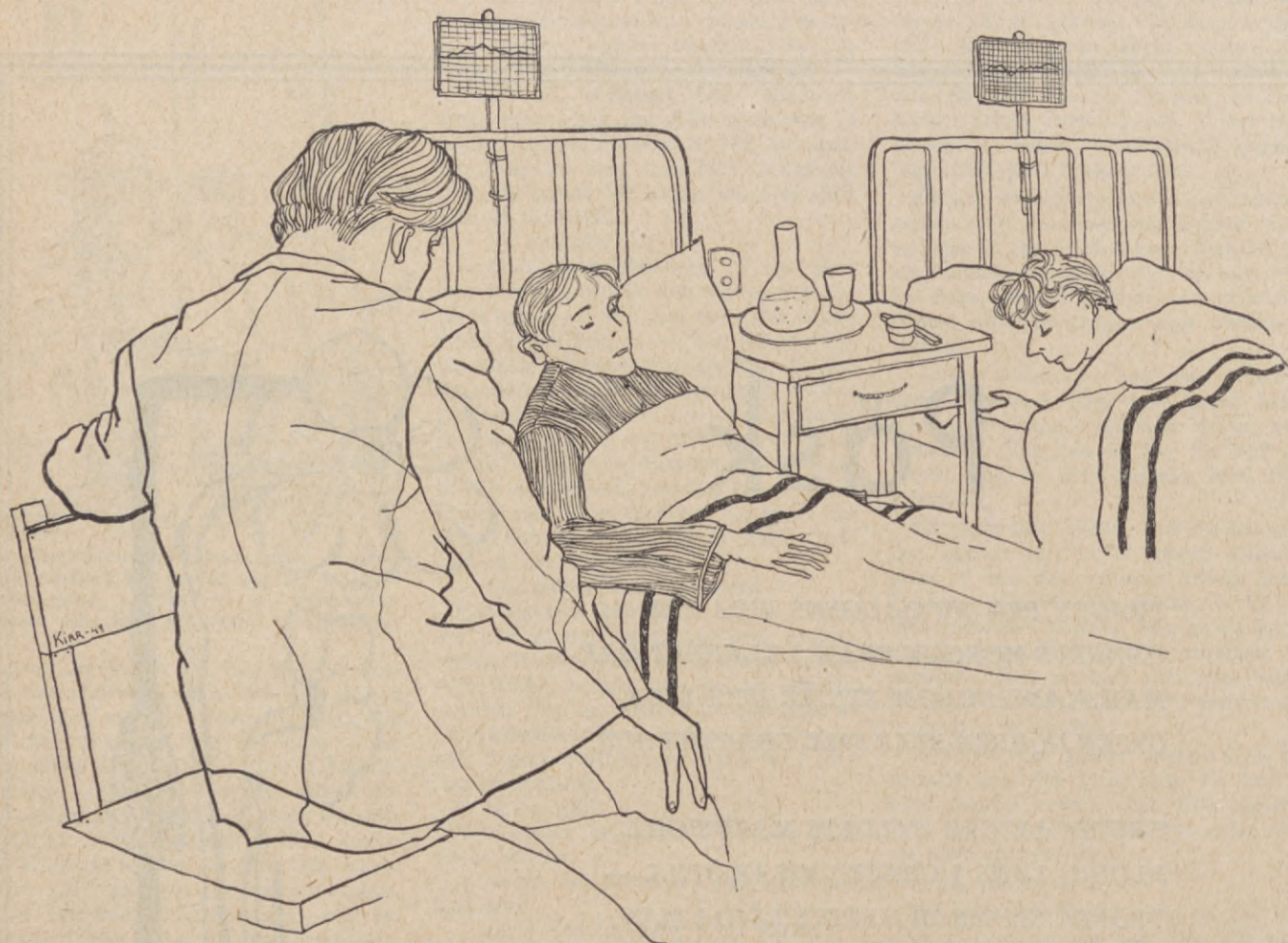
BRUTET LIGGER VALDETS MAKTSIGILL,
 BLODIG LANS I GRÄSET VILAR STILL —
 TRÖTTA SLUMRAR HATETS LEJDA MÄN,
 DERAS NATTEN VAR, EJ MORGONEN.

SMÅRTANS MÖRKA, DJUPA HEMLIGHET,
 SJÄLENS NÖD OCH HJÄRTATS BRUSTENHET
 FÅR EN MENING I EN LILJAS DOFT,
 UTAV ANDEN I ETT JORDISKT STOFT.

UNDRETS MORGON — NYFÖDD, FRISK AV DAGG
 LÅKDOM SKÄNK DE SÅR SOM TÖRNETS TAGG
 RISTAT DJUPT I HETA PANNORS BRAND —
 ÖPPNA TYSTA GRAVAR MOT DITT LAND...

NILS THORÉN

Många läsare tycker kanske att författaren här gjort en riktig vrångbild av livet på ett sjukhus. Så pessimistiska äro nog inte sanatoriepatienter i allmänhet, men novellen har säkert ändå något att säga: att sjukhustiden kan utnyttas på ett mera positivt sätt än vad som oftast sker. Den som exempelvis utnyttjar sanatorietiden för studier och en rikare personlig utveckling skall säkert finna att klyftan mellan de sjukas och friskas värld inte behöver vara så stor, när man en dag stänger sjukhusgrinden bakom sig och skall börja om på nytt.

Det stora sjukhuset var belagt till sista plats; mest var det unga människor, som var intagna där...; de till mognare ålder komna angrips inte så lätt av den sjukdom, som Granheds sjukhuspatienter led av...

Det var synd att påstå, att Granhed var ett glädjens tillhåll; visst förekom uppslupna skratt och ett och annat leende

HAN SEGRADE

av Isse-Reinhold Lönnhammar

även där, men i den mån detta förekom, var det endast uttryck för stundens glädje, någon beständig glädje fanns ej på detta ställe, alla hade nedtryckts av sin sjukdom, som de inte hyste något hopp att bli kvitt ifrån. Många av ungdomarna hade längre och kortare tider varit borta från sjukhuset. De hade varit glada när de for hem, men de hade kommit tillbaka tillslutna och inåtvända, fyllda av misstro mot världen och människorna på andra sidan det staket som omslöt sjukhusområdet. De, som återvände till sjukhuset, hade för sig, att människorna där utanför, undvek dem, och vad värre var, betraktade dem med medlidsamma blickar, vilket var ännu värre.

Till en del var nog de sjukas iakttagelser ute bland de friska människorna riktiga, men till största delen var det nog bara inbillning, människor, som inte kän-

de de sjuka, kunde ju inte gärna hysa medlidande och undvika sådana som de inte kände. Det var de unga själva, som på grund av sjukdomen blivit misstänksamma och inbillska. Från början hade det kanske funnits bara en bland de sjuka som varit pessimist och livsförnekare, en sjukdom vida värre än den de unga patienterna hade. Så hade kanske pessimistens sinnesstämning smittat av sig på de andra. Till slut hade det gått så långt att samtalen patienterna mellan aldrig handlade om tillfrisknande och framtid utan endast om sjukdom och var och ens personliga krämpor.

Ja, något alldeles särskilt var det med patienterna på Granhed, det vilade nattsvart pessimism och misströstan över hela sjukhuset och den tryckta stämningen inskränktes inte enbart till patienterna utan smittade också av sig på personalen.

Det är inte så gott alla gånger att gå omkring och vara glad bland en massa surmulna livsförnekare. Självfallet hade heller inte personalen lust att stanna någon längre tid på detta dystra ställe: roligare kunde man ha än att gå kvar på Granhed...

När överläkaren, gamle doktor Berghage avgick med pension, höll han ett tal till patienterna. Han framhöll att villkoret för tillfrisknande var livsbejakelse och framtidstro och att detta inte gällde bara människor som råkat få den sjukdom de hade, utan alla sjuka, och inte bara sjuka: friska människor kunde också förlora hälsan, om de inte hade livsglädje och framtidstro... Doktor Berghage framhöll också att Granheds sjukhus var ett av landets vackrast belägna och att klimatet och naturen var sådan att de som inte blev friska där helt enkelt inte ville bli det... Och utan vilja lyckades man inte med någonting, menade han...

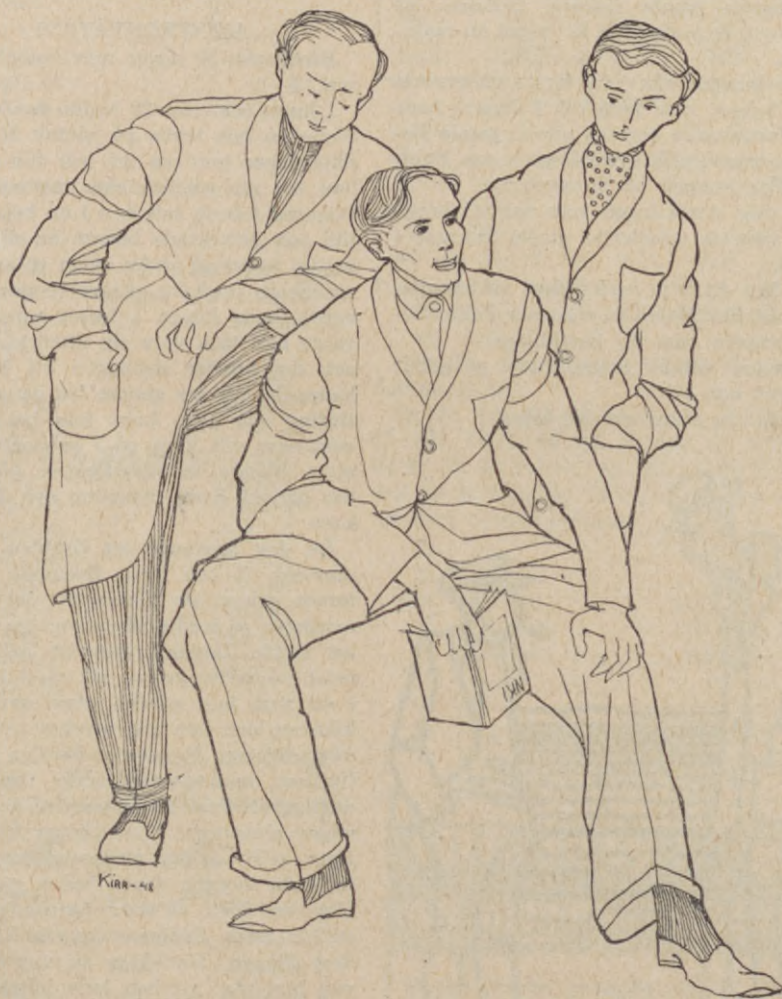
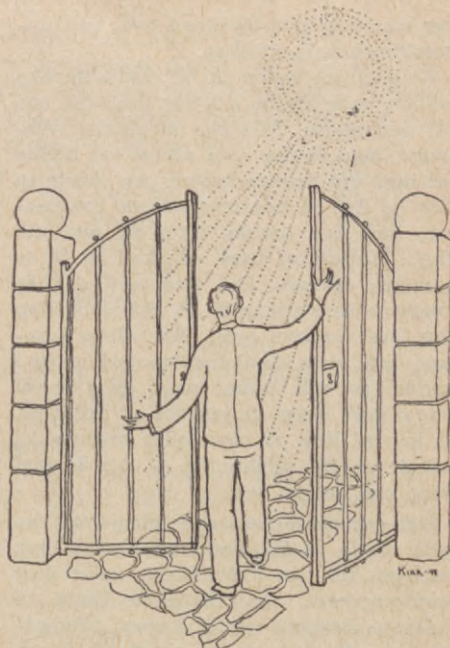
Så kom en ny läkare till sjukhuset. Doktor Svantesson märkte genast att stämningen bland patienterna inte var som den skulle vara.

— Jag kan inte fatta vad här verkar dystert, sade han en dag till översköterskan — syster Emmy.

— Ja, såhär har det varit nästan så länge jag kan minnas, svarade hon... Jag vet inte vad det kan bero på...

Doktor Svantesson följde sin kollegas exempel, han höll ett tal, framhöll, att patienterna på det sjukhus han senast kom ifrån var glada och optiska... Men doktors tal hjälpte föga, Granheds patienter fortsatte att gå omkring med surmulna och sorgsna anleten...

Men en ändring skulle komma till stånd till slut, och ändringen kom genom Stefan Borg. När han kom till sjukhuset, var han värre därän än de andra patienterna, men han hade något som de andra saknade: han hade livsmod och såg trots sin sjukdom ljus mot framtiden. Han gjorde inte heller som de andra, gick och leddes åt livet, och som kamraterna lät dagarna gå sysslösa, Stefan studerade... Varje dag läste han ett par timmar på sin korrespondenskurs. De andra betraktade till att börja med Stefan med medlidssamma blickar: Studera, när man

— Vad läser du? frågade patienterna den nykomne. — Jag läser på en ingenjörsexamen, svarade Stefan. — Ingenjörsexamen...? Sjuka ingenjörer vill ingen ha...!

var sjuk, det var då det dummaste de hade hört.

— Vad läser du, frågade en dag en av patienterna den nykomne.

— Jag läser på en ingenjörsexamen, svarade Stefan.

— Ingenjörsexamen...? Men du är ju sjuk. Vad skall du då med din ingenjörsexamen? Sjuka ingenjörer vill ingen ha...!

— Nej, men jag skall väl inte vara sjuk jämt heller, svarade Stefan. Men medan jag är sjuk har jag gott om tid att studera. Jag studerar medan jag är sjuk för att ha nytta av det när jag blir frisk...

Pojken som hade frågat stod tyst en stund. Stefans ord hade gett honom något att tänka på, men riktigt övertygad var han ändå inte.

— Men om du inte blir frisk...- då är ju dina studier bortkastade.

— Frisk? sade Stefan. Det är så klart att jag blir frisk. Varför skulle jag inte bli frisk förresten. Är ni inte allihopa här för att bli friska? Ett sjukhus är väl till för att människor skall bli friska där... Och skulle det gå så tokigt att jag inte blir frisk, så är det inte bortkastat ändå, studier kan aldrig vara bortkastade, får man ingen praktisk användning för dem så har man glädje av studierna medan man håller på. Kunskap är aldrig tung att bära... Om jag vore som du skulle jag också börja studera. Det är ingen dum medicin må du tro. Då finge du inte så mycken tid till att gå omkring och tänka på att du är sjuk heller...

— Ja... kanske du har rätt, sade den unge tvivlaren. Det vore kanske värt att försöka.

Det var många andra patienter som stått och hört på samtalet, och ganska allmänt

var man nog litet förvånad över vad nykomlingen haft att säga...

— Ja-a, jag tycker att ni skulle försöka allihop, sade Stefan och såg från den ene till den andre. Alla har ni säkert släktingar, som skulle vara villiga att hjälpa till med det kursen kostar, och skulle ni inte ha det, så tala med doktor Svantesson, han kan kanske hitta på nån utväg... Försök ni bara, så skall ni få se hur bra det går. Det fina med de här kurserna är att man är så obunden. Man kan läsa var som helst. När våren kommer, kan ni ta studiebrevet med er ut i parken, sol och studier på en gång är väl inte dumt? Reser ni hem för att hälsa på, så kan ni läsa på tåget eller bussen. Ja, det är en fin uppfinning — det är just jämt vad det är det.

Det var på Stefans avdelning det började vända på sig. Det kom brev nästan dagligen till den avdelningen, brev med studieprospekt. Snart hade de flesta av pojarna bestämt sig för kurser. Studierna tog vid och tankarna på sjukdom och dystra framtidsutsikter jagades undan av intressanta uppgifter som påckade på lösning.

Doktor Svantesson lade märke till förändringen på Avd. 17. Han var ej heller blind för vad som förorsakat denna förändring och hans största traktan var att det skulle bli samma trovissa och glada stämning på hela sjukhuset. En dag lät han kalla Stefan Borg till sin expedition. När Stefan gick därifrån hade han och läkaren kommit överens om att ett studiesamkväm skulle ordnas inom den närmaste tiden. Vid detta samkväm skulle Stefan säga några ord om sina egna studier, om vilken glädje och avspänning han fann i dem... Så skulle doktor Svantesson själv tala, bland annat skulle han tala om för patienterna, att de, som var medellösa kunde få hjälp till kurser från sjukhusets studiefond, som var instiftad av en tidigare patient vid sjukhuset som blivit frisk och det sedan gått väl i händer...

Efter ett år stod inte Granhed att känna igen, sjukhuset hade förvandlats från att ha varit ett sorgens och besvikelsens tillhåll till en plats där man trots svårigheterna såg framtiden an med tillförsikt, ett ställe där man lade grunden till den framtid man skulle möta, när man åter gick ut i livet som frisk. Så tätt mellan friskskrivningarna som det nu var hade det inte varit på många år. Av de som fanns på sjukhuset när Stefan kom dit, fick han vänta längst på sitt friskbetyg, men samma dag som han fick permission för att resa ner till Malmö för att avlägga sin ingenjörsexamen, tröstade doktor Svantesson honom med att det inte skulle dröja många månader förrän han skulle få lämna sjukhuset som fullt frisk...

ROLIGA SIDAN * Text: Henry Villgrund. Teckningar: Gullan Andersson.

FATTIGDOM.

Det var en gång en tidning, som var så fattig, att den inte hade råd att hålla sig med papperskorg.

Men redaktören fick en idé.

Alla de bidrag, vars brist på kvalitet predestinerade dem för vidare befordran till den tyvärr obefintliga papperskorgen, publicerade han i stället.

Tack vare denna idé, blev tidningen snart mycket rik, ty det vulgära finner alltid en stor läsekrets.

Nu kunde man ju emellertid tycka, att tidningen, på samma gång den fått råd att skaffa sig ett obegränsat antal papperskorgar, den inte längre hade behov av den minsta lilla papperskorg.

Men det var just vad den hade.

Ty någonstans måste ju redaktionen ha att lägga alla de goda, förnuftiga bidragen, som inte längre passade tillsammans med tidningens nya innehåll.

*

Kungens gamle fiskare, Eriksson på Tullgarn, är endast ett år yngre än majestätet.

När kungen efter sin första rivieraresa efter kriget, kom hem till Tullgarn, hade den fortfarande oerhört vitale, gamle fiskaren överlåtit åt fyrtioårige sonen Folke att följa kungen på fisketurerna.

En dag, när kungen kom ner till bryggan, väntade emellertid gamle fiskaren i båten.

— Ska du följa med i dag? sa' kungen.

— Ja, Ers Majestät, eftersom Folke blivit tvungen resa till Stockholm.

Kungen tittade beundrande på gamle fiskaren och sa':

— Att du orkar vid din ålder!

LITET LEXIKON.

BOHÉME är ett franskt låneord av svenskt ursprung. Till grund för det franska ordet ligger de svenska orden "bo" och hemma". Med bohème menas alltså en person, som bor hemma.

KONFRONTATION.

Bredgatan 20 ligger mitt emot Bredgatan 13.

I huset nummer 20 bodde rentier Sven Svensson och levde på räntor. Han hade följaktligen gott om tid, och den använde han till att studera sina medmänniskor. Dagarna i ända satt han i en bekväm fåtölj och betraktade bakom en skyddande gardin huset på andra sidan gatan genom en kikare med tre gånger förstoring. Det mesta, som hände i huset nummer 13, visste han tack vare sin utmärkta kikare, och det händer mycket i ett hus, som knappast bör ses genom tre gångers förstoring och allra helst inte berättas för vem som vill höra på i proportion där efter. Många familjetragedier påskyndades genom Sven Svensson och hans kikare.

En dag stannade ett flyttbod utanför nummer 13 och Sven Svensson konstaterade genom sin kikare, att det var hyresgästen på tredje våningen som var klar att flytta. Denne hyresgäst hade länge retat rentieren genom att mest hålla till i ett rum inåt gården utom synhåll för kikaren, och han var mycket nyfiken på efterträddaren. Fram mot kvällen kom ett flyttlass, men dess innehåll var så all dagligt, att Sven Svensson inte kunde dra några slutsatser. Hyresgästen hade tydligen själv anlant under natten, ty på följande morgon fanns redan gardiner i fönstren. Med av iver darrande händer ställde Sven Svensson in sin kikare på dess fönster. Han blev så upprörd över vad han såg, att han lade kikaren ifrån sig. Han hade sett en man alldeles som han själv sitta med en kikare för ögonen och betrakta huset nummer 20.

Schack

Redigerad av
E. LUNDIN
och
G. SKARP

BRILJANT KOMBINATIONSSPEL.

underhåller den argentinske stormästaren Najdorf med i nedanstående parti, som spelades i internationella turneringen i New York 1949.

Grünfelds försvar.

Vit: Kramer Svart: Najdorf

1. d2—d4	Sg8—f6
2. c2—c4	g7—g6
3. Sb1—c3	d7—d5
4. Dd1—b3	—

Huvudvarianten 4. c×d5, S×d5, 5. e4, S×c3, 6. b×c3, Lg7, 7. Sf3, c5, 8. Lb5†, Ld7, 9. L×d7, D×d7, 10. 0—0, c×d4, 11. c×d4, Sc6, 12. Le3, 0—0 leder till gott spel för svart.

4. —	d5×c4
5. Db3×c4	Lf8—g7
6. Sg1—f3	0—0
7. e2—e4	Sb8—a6
8. Lf1—e2	c7—c5
9. 0—0	—

Bättre chanser erbjuder 9. d5.

9. —	c5×d4
10. Tf1—d1	—

Ej genast 10. S×d4 för S×e4! med bondevinst för svart. Samma blir även förhållandet på 10. D×d4 (10.—, D×d4, 11. S×d4, S×e4).

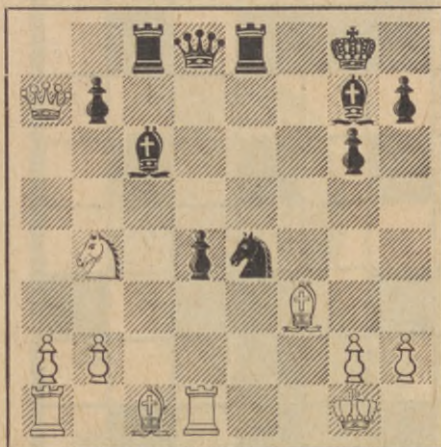
10. —	e7—e5!
11. Sf3×e5	Sf6—d7!
12. Se5×d7	—

Förfelat vore 12. Sf3 för 12.—, Sb6.

12. —	Lc8×d7
13. Sc3—d5	Ta8—c8
14. Dc4—b3	Sa6—c5
15. Db3—a3	Tf8—e8
16. f2—f3	f7—f5!
17. Da3×a7	f5×e4
18. f3×e4	Sc5×e4
19. Le2—f3	Ld7—c6
20. Sd5—b4	—

Ställning efter 20. Sd5—b4.

Svart: Kramer.

Vit: Najdorf.

20. —	Se4—f2!

Svart har ernått en kraftig angreppsställning och slår nu till hårt men elegant.

21. Sb4×c6	

På 21. K×f2 blir 21.—, Dh4† jämte L×f3 snabbt avgörande.

21. —	Sf2×d1!
22. Lc1—d2	—

(Vit kan givetvis ej ta damen för tornmatten på e1.)

På 22. L×d1 hade följt 22.—, Te1†, 23. Kf2, Dh4†, 24. g3, D×h2†, 25. K×e1, Te8†, 26. Kf1, Dh1†, 27. Kf2, jämte D×d1 och vit är förlorad. Detta är givetvis fallet även efter textdraget.

22. —	b7×c6
23. Ta1×d1	d4—d3
24. Da7—a6	Dd8—d4†
25. Kg1—h1	Dd4×b2
26. Da6—c4†	Kg8—h8
27. h2—h3	c6—c5
28. a2—a4	Db2—d4
29. Dc4×d4	Lg7×d4
30. Lf3—g4	Tc8—c7

31. Ld2—a5	

Den senaste följden av drag kan från vits sida betecknas enbart som förtvivlade sprattlingar. Utgången kan ju inte gärna bli mer än en.

31. —	Te7—f7
32. La5—b6	Tf7—f2
33. a4—a5	d3—d2
34. Kh1—h2	Te8—e1
35. Kh2—g3	Te1×d1
- Uppgivet.

Lösningar.

Problem av M. Marble (matt i två drag).

1. Lg6—e4.

Studie av B. Horwitz. (Vit drar och vinner.)

1. Se6, Lh6! (Annars följer 2. Ld4† jämte Lg7.) 2. Ld4†, Kh7. 3. Lc3 och svart drar sin löpare, varpå vit fortsätter med 4. Lg7 och matt i nästa drag.

JULPRISTÄVLINGEN.

Att finna "det enda rätta" draget i schack är en uppgift, värdig en världsmästare — och inte heller en sådan klarar det vid alla tillfällen. Efter denna inledande anmärkning, övergår vi till resultatet av Status julpristävling och konstaterar, att ingen enda lösare har lyckats få alla rätt. Det var för övrigt knappast heller väntat! Låt oss nu se närmare på uppgifterna.

Nr 1. Från ett parti Mieses—Schlechter. Mieses räddade sig från den hotande förlusten genom: 1. h4—h5!, Ke6—d5. 2. a3—a4! Alla andra drag leder till förlust; nu däremot blir det remi.

Nr 2. Från ett parti Janowski—Alapin. Vit drog Lg3—h4!! Vit vinner genom hotet L×e6.

Nr 3. Denna uppgift har ingen av de tävlande klarat — i varje fall inte på det sätt som avsågs. Vit drog här Ta1—d1! Detta avgörande drag är trots sin enkelhet mycket svårt att finna. Det hotar nämligen d6†, åtföljt av Dg5† jämte Td3. Genast D×c7† leder inte till målet.

Nr 4. Här har de flesta lösare funnit det enda rätta: Td1—g1! Snabb vinst för vit.

Prislistan har följande utseende: Första pris, kr. 25:—, A. Hildebrand, Kungsgatan 63, c/o Stenström, Uppsala. Andra pris, kr. 15:—, Einar Carlsson, Fältgatan 1 B, Skövde. Tredje pris, kr. 10:—, O. Norberg, Box 333, Skönsberg. Extrapris: Bengt Lindh, Sveavägen 120, Stockholm.

100 intyg

vidimerade av
Notarius Publicus

bekräfta

att mjäll kan botas med SEBUSAN

Detsamma gäller huvudklåda och fett hår samt håravfall om håravfallet förorsakats av mjäll. Krisslor försvinna med Sebusan svealcreme. Sebusan Dagcreme är det bästa puderunderlaget! Det bästa för hyn är Sebusan Natcreme. Vill Ni läsa vad köparna skriver till oss om Sebusan så rekvirera vår gratisbroschyr med 230 intyg och tackbrev.

SEBUSAN-FABRIKEN, Stockholm Ö.

Hushållsskolan
Margareta

Metaller · Fettniånger · Badkar · Elektrisar

STOCKHOLM: BORÅS GÖTEBORG

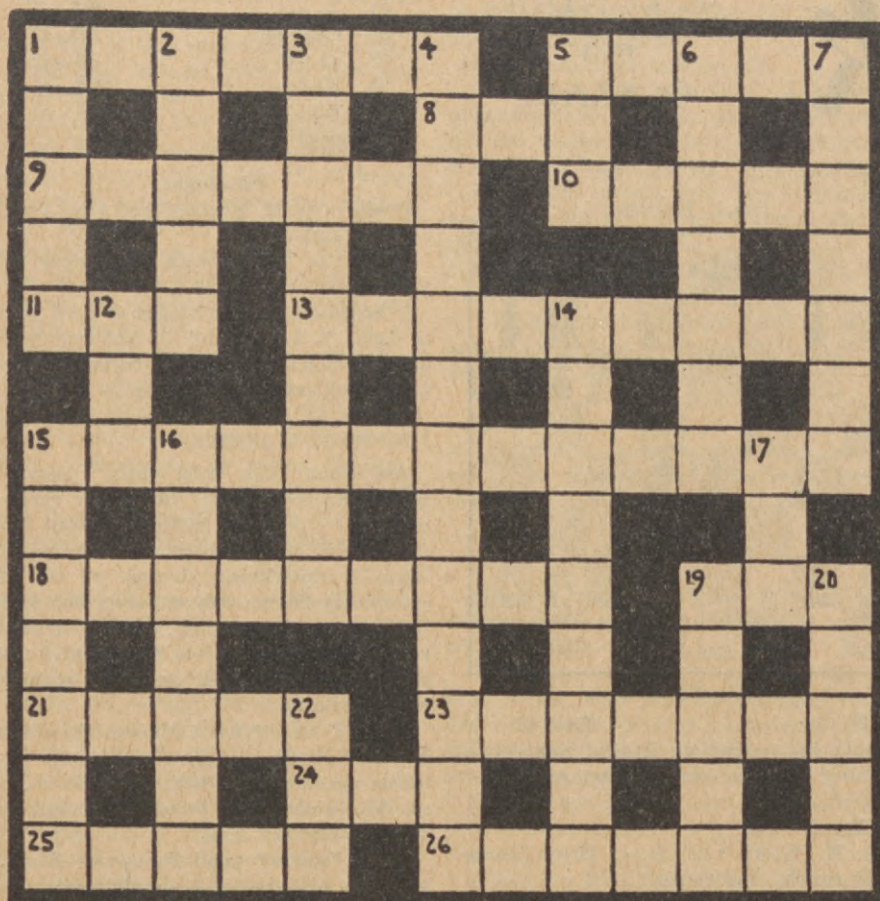
Norrmejsberg 1 HELSINGBORG JÄRFÄLLA

Prästgatan 69 SÖDERÅS 2

REK. Ad. Fr. Kyrkog. 10 LINKÖPING MALMÖ

Rekult genom kupongsystem.

Korsord Nr 4

VÅGRÄTA ORD.

1. Ingen organisk varelse, bara smuts. (7)
5. Enligt klausul. (5)
8. En gammal bekant. (3)
9. Män på pass och station. (7)
10. "Storskogens rang och heder har den skog i vilken en fullvuxen man, van vid terräng och med normal förmåga att orientera sig, har chanser att gå —." (5) *(Knut Hagberg)*
11. Bläck och fel på black. (3)
13. Får underläkare göra, när kirurgen opererar. (9)
15. En som i spritpåverkat tillstånd är ute och härjar med sin vagn i geografien. (13)
18. Pryder uniform. (9)
19. En som inte bryr sig om äggen. (3)
21. Så är det, sa bonn, gjorde ett —. (5)
23. Besitter styrka, parad med vighet. (7)
24. Efter operation. (3)
25. Du borde skämmas! (5)
26. Den som lyss som liten larv till brasans dån, får annat arv än den som föddes vid ett —. (7)

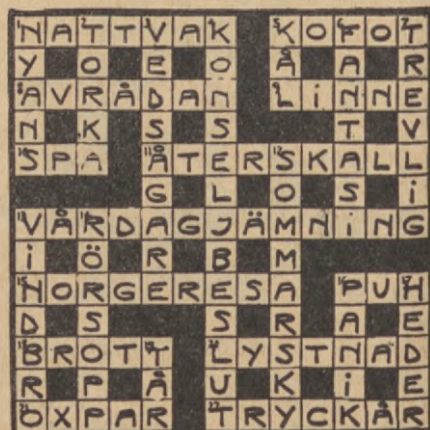
LODRÄTA ORD.

1. I bur eller kanske i kvadrat. (5)
2. Öronslev som tillhört H. C. Andersson. (5)
3. Blev skräväsendet i Sverige 1846. (9)
4. En som har intresse av att det går runt, runt... (13)
5. En positiv detalj. (3)
6. Skämtan. (7)
7. Den störste i Indien. (7)
12. En av få överlevande. (3)
14. "Väl haver sin risk även det för mästarer aldrig så borna: en soteld i skägget, ett felslag å knät och dunk, föll en järnräls å tårna!" (9) *(Alfred Vestlund)*
15. En stor del av vår odlade mark. (7)
16. Hotande händelse. (7)
17. Ämål. (3)
19. Fåt och farfar. (5)
20. Står i ett visst förhållande till hypotenusan. (5)
22. Vad vore spårvägen utan —? (3)

Tävlingsregler.

Lösningar till korsord 4 skall vara Status redaktion, Kocksgatan 15, Stockholm, tillhanda senast den 10 maj 1949. För att komma med i prisbedömningen måste tävlingsförsändelse vara märkt "Korsord nr 4". Glöm ej att tydligt ange namn och adress.

Lösning till korsord nr 2.

Pristagare blevo: 1:sta pris kronor 10:— herr Hilding A. Ståhl, Lilla Astringe, Norra Djurgården, Stockholm 5, 2:dra pris kronor 5:— herr Lennart Niklasson, Hässleby Sanatorium.

Om konst och arbetsterapi

på Österåsens sanatorium ger tidningen Arbetaren en trevlig och medryckande skildring. Vi citera:

"Den andliga atmosfären vid Österåsen är också eggande och stimulerande. Här släpar inte dygnets timmar tungt förbi. Ingen har möjlighet att sumpas ner sig i trista tankar och slö förbidan. De sängliggande sjuka tillfrisknar mycket snabbare vid tanken på att ett intressant arbete väntar dem inom sanatoriet, så fort deras krafter medger detta. Mottot är: den tbc-sjuka har rätt till vila, men också rätt till arbete. Då f. d. sjuka sedan de utskrivits åter kommit in i produktionen, har det ofta uppskrivade tempot kunnat spoliera vad läkaren byggt upp.

När doktor Helge Dahlstedt går sin rond kan det ibland hända, att han råkar komma i samtal med någon patient om lappar, fiske, konst eller annat. Då glömer han rondens och oroligt trampande underläkare och systrar. Det kan också hända att han kastar sig raklång bredvid ett dåligt fall och börjar dryfta allting från sjukdom till tjäderspel.

Doktor Dahlstedt har också fyllt såväl sanatoriet som sin egen bostad med väldiga konstsamlingar. Man skulle faktiskt kunna tro att Helmer Osslunds, Leander Engströms och Eric Hallströms hela produktion hamnat hos doktor Dahlstedt.

Överläkare Helge Dahlstedt.

Det är svårt att tro att överläkaren på Österåsen skulle ha någon fritid. Ändå var han med och organiserade FIS-tävlingarna på skidor i Sollefteå, och var med om att skapa Hallstabacken. Då monumentet "Flottare" av Friesendahl skulle uppföras i Sollefteåforsen, fanns inga pengar, men Dahlstedt fanns och det räckte. Han offrade sin semester och reste land och rike runt och uppuktade dem som han trodde vara intresserade. På kort tid hade han tryggt den ekonomiska detaljen. Skall man slutligen ställa en diagnos

av överläkaren Helge Dahlstedt så att läsarna riktigt kan se honom framför sig, så är han storväxt, står ofta bredbent med händerna i byxfickorna, tjuvpojksaktigt i blicken, och alltid orädd och rakryggad."

Förslag om indextillägg på pensioner överlämnat till socialministern

En automatisk reglering av pensionsbeloppen efter särskild indexskala för folkpensionärer förordas av särskilt tillkallade sakkunniga i ett till socialministern överlämnat betänkande.

Pensionärsindex skall avse samtliga levnadskostnader med utgångspunkt från prisnivån i juni 1946, då den nya folkpensioneringslagen antogs av riksdagen.

Enligt förslaget skall under den första månaden i varje kvartal uträknas ett pensionsindex (juni 1946 = 100), som blir bestämmande för pensionernas storlek fr. o. m. följande månad. Vid varje höjning av pensionsindextalet med ett antal av fem enheter skall pensionerna höjas med visst belopp.

Indexregleringen omfattar alla slag av folkpension. Dock undantas sådana invalidpensionärer och sjukbidragstagare som på grund av sin inkomst ej kan få annan pension än grundpension (200 kr. om året)

Indextilläggen föreslås utgå med enhetliga belopp, oberoende av bostadskostnadsnadsgrupp och pensionens storlek i olika fall. Enligt förslaget skall tilläggen för varje indexstegring med 5 enheter utgöra 96 kr. om året tillsammans för makar, som båda erhåller indexreglerad pension, 48 kr. för änkepensionärer och därmed jämställda bidragstagare samt 60 kr. för övriga pensionärer. Den årliga kostnaden uppskattas till omkring 42,4 milj. kr. för varje indexstegring med 5 enheter.

De lungsjukas riksförbund har av regeringen beretts tillfälle att inkomma med yttrande över det nya förslaget till indexreglerade pensioner

**gör
pengarna
dryga**

och spara en slant

**köp i konsum
kooperativa**

En lyckad socialvårdskonferens

hölls i Kristianstad den 4 mars i syfte att belysa de partiellt arbetsföras förhållanden och stimulera till åtgärder för att säkra deras rätt till arbete.

Efter inledningsanförande av landshövding Per Westling belystes hela området av specialfrågor genom föredrag av olika talare från Stockholm och Kristianstads län. I första avsnittet av konferensen, som behandlade tuberkulosfrågor, talade doktor N. P. Oscarsson vid Broby sanatorium och riksombudsman Kurt Kristiansson från De lungsjukas riksförbund.

I det följande mera allmänt betonade programmet kom man in på spörsmål av gemensamt intresse för alla partiellt arbetsföra. För inledningsföredragen svarade här förste byråinspektör Roland Ericsson i Arbetsmarknadsstyrelsen och redaktör Erik Nilsson, Vejbystrand. I anslutning till föredragen följde en intressant diskussion. Konferensen, som samlat 200-talet deltagare, leddes av landstingsman Karl Jönsson.

FALKÖPING**Bröderna Wahl A.-B.**

FALKÖPING

Tel. 148 o. 1148 — Tel. 148 o. 1148

Disponenten 902

G Ä V L E

Kappor och Klänningar

STÖRSTA SORTERING

G Ä V L E K A P P M A G A S I N

BETALD ANNONSPLATS

JÖNKÖPING

med omnejd

**June-Munktell
Marinmotor**

för fiske-, frakt- o. passagerarefartyg

AKTIEBOLAGET
JÖNKÖPINGS MOTORFABRIKJönköping. Telegr.-adr.: Motor
Telefoner: 197, 897.**Byggtjänst i Jönköpings A.-B.**

Tel. 63 95 96 — 96 63 09

Specialfirma för byggnadsmaterial.

BETALD ANNONSPLATS

KALMAR

Allt för bilen

hos

RYDBERGS

Tel. 357, 1634

Kalmar Nya Bilverkstad

**BRÖDERNA MAGNUSSON
SMIDESVERKSTAD**

Tel. 84 HOSSMO Tel. 84

Utför alla slags smides- och reparations-
arbeten. Gas- och elsvetsningsrep. Hov-
slageri. Värmelednings- och sanitära
reparationer.**KARLSKRONA****NYA HEMBAGERIET**

Borgmästaregat. 3, Karlskrona

RekommenderasAlltid gott kaffebröd och läckra tårter
Telefon 977**NYA A-BOL.****RESINIT** TEL. 191. VÄSTERVIK

VÄVBAKELIT

för kuggdrev, lager, bussningar, bult m. m.

BAKELITPLATTOR

för elektrotekniskt behov

AKTIEBOLAGET**VICTORIN & STRAND**

VÄSTERVIK

Telefoner: Kontoret 7, 147, lagret 787

Telegramadress: Garnbolaget

Postgiro 268 17

TRIKA- och SYFABRIK

TEXTILVAROR I PARTI

GEFLE METALLGJUTERI

SVEN G. DAHLQVIST.

Upplandsgatan 9, Box 251.

Telefon 4499

G Ä V L E

Utför metallgjutgods i alla rödgodsle-
geringar i styckevikter upp till 600 kg.

Lagerbussningar alltid i lager.

B E G Ä R O F F E R T.

Standard Hotell

K ö p m a n g a t a n 30

L U L E A

CENTRALT - MODERNT - BEKVÄMT

Restaurant med fullst. rättigheter

Tel. 3420 el. namnanrop "Standard Hotell"

L U L E A**K Ö P K U N G S - R A D I O**

H. G. JOHANSSONS Radioaffär

Luleå

BRUNNSBORRNINGAR

utföres av

Borrförman **H. BJURSTEN**

Box 524 - L u l e å - Tel. 3191

M A L M Ö**O. NORMANS FRÖHANDEL**

Etabl. 1885

Skomakargat. 4. Tel. 20178, 78154.

Postgiro 14009.

N O R R K Ö P I N G**Aktiebolaget Trycksaker**

BOK- & ACCIDENSTRYCKERI

Repslagaregatan 25

Telefon 20952 Postgirokonto 130552

D A M E R !**H A T T L A G R E T**

V. S:t P E R S G A T A N 39

Alltid senaste nyheter i för-
ening med goda kvaliteter.

BETALD ANNONSPLOTS

S U N D S V A L L**DUCO & MALAREVERKSTAD**Modern och tidsenligt inredd efter
senaste förordningen**C. ERIK BERGSTRÖM**

Förstklassigt arbete Humana priser

N. Järnvägsgatan 52 Telefon 1718

NORRLANDS TRAVSÄLLSKAPavhåller å Bergsäkers Travbana Sunds-
vall, travtävlingar c:a 30 söndagar under

Mars—Oktober 1949. Totalisator.

63188 Pressrummet 63061

Tel.: Kontoret 4270 — Banmäst. 5330

U M E Å med omnejd**U M E Å T E G E L B R U K**

Bäckström & Co.

Box 5, Umeå 1. Tel. kontoret 570
bruket 126**Föreningen MÖBELSNICKERIET**

Grisbacka, GRUBBE

Tel. Fabr. 394. Kont. 684

U m e å

BETALD ANNONSPLOTS

U P P S A L A**C H R. R A B É N S E F T R.**

(A. Widman)

Kungsängsgat. 7 UPPSALA Tel. 30379

Affären etabl. 1849. Största sort. av
Sjukvårds- och Optiska artiklar.
Slipningar och reparationer utföres.**W I E N E R B A G E R I E T**

Adilsgat. 11, Uppsala

Rekommenderar sina goda
brödtillverkningar

Beställningar mottagas

Tel. 31875

SVEA LINDSTRÖMS**H E M B A G E R I**

JÄRNBROGATAN 36

Telefon 33858

REKOMMENDERAS

BETALD ANNONSPLOTS

V Ä S T E R V I K

spara

genom köp i

K O N S U M

Västervik

STILFULLA GRAVVÄRDAR

Billiga priser

NYA STENHUGGERIET

Etabl. 1921 — Tel. 408

V. JOHANSSON & C:O

V Ä S T E R V I K**SPANNMÅL OCH FRÖER**

av alla slag köpes.

Utsädesvaror, Betningsmedel, Gödsel-
medel, Fodervaror, Cement, Torvströ
m m.. försäljes.**C E N T R A L F Ö R E N I N G E N**

Västervik — Telefon 454, 284, 1172

OLOFSSONS GLASLAGER

Hamngatan 32. Tel. 1308

VÄSTERVIK

Stor sortering. Låga priser.

TJUST BRÄNSLE AKTIEBOLAG

Tel. 692 Västervik Tel. 1662

STENKOL — KOKS — VED

BYGGNADSVAROR

VID BESÖK I VÄSTERVIKgynna platsens största och bäst sor-
terade affär i järnvarubranschen**A. P. Jonsson & Co. AB**

Tel. 1001, 373, 57

V Ä S T E R Å S**KÖP EDRA SKOR I****Centralskomagasinet**

VÄLSORTERAD AFFÄR

Stora Torget 2 - Tel. 30916 - Västerås

ERIKSSONS EFTR.

Frukt & Grönsaker

Rekommenderas

Stora Torget 3

Tel. 35512 Västerås Tel. 35512

Ö R E B R O**TURMAN**

I TÄTEN

HERRKLÄDER

GOSSKLÄDER

EKIPERING

Tel. 24020

Storgatan 24

Tel. 24020

Ö r e b r o

G Y N N A**Status annonsörer**

BRÖDERNA OLSSONS BILVERKSTAD

MOKORSET

Tel. Myssje 46, anknytn. bostaden

Fullständig bilservice

Texaco bensin och oljor

BETALD ANNONSPLATS

AB Figeholms Bruk Figeholm

Tillverka:

PRESSPAN för elektriskt ändamål av högsta kvalitet och med största genomslagshållfasthet

Textilpresspan — Bokbinderipresspan

Jacquardkort — Registerkartong

AKTIEBOLAGET NYFORS JÄRNVAROR

Nyforsgatan 9, Eskilstuna

Tel. 319 31, 344 95

★

Välsorterad Järnhandel

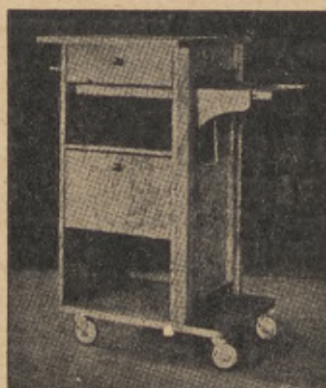
Lastbilscentralen

Smedjegatan 30, Luleå

Ombesörja: Lastbilstransporter av alla slag. Levererar Gjutgrus, Mursand, Gårdsgrus. Allt till bestämda priser. — Infordra offert.

Telefoner 3520, 4255

Föreståndarens bostad 3205

Sjukhus-möbler

för varje behov —
till lägsta priser

Vi tillverka bl. a.
NATTSKÄP
av Borgarrådet Karlssons
modell.

Infordra anbud!

**A.-B. JAKOBSSONS
INDUSTRIER**

Säffle - Tel. 251 25 o. 225
Sthlmskont., tel. 32 18 10

J. HEDMANS Litografiska Tryckeri

Eftr. LISA KRUSE

Specialitet:

Reklam-, Emballagestryck m. m.

Box 690 A

GÄVLE 1

Tel. 2892

A.-B. SPIK

VÄSTERVIK

Tillverkar och försäljer genom
järnhandlarna all slags trådspik

Telefon 384